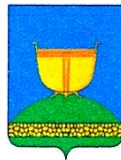

**СОВЕТ КУРКАЧИНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

422730, Республика Татарстан, Высокогорский район,
пос.ж.д.рзд. Куркачи, ул. Гагарина, 7

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
КОРКАЧЫК АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**

422730, Татарстан Республикасы, Биектау районы,
Коркачык тимер юл разъезды поселогы, Гагарин ур, 7

Тел./факс: +7(84365) 71-2-15, e-mail:Kurk.Vsg@tatar.ru

**РЕШЕНИЕ
15 мая 2020 ел**

**КАРАР
№ 153**

**Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Коркачык авыл
жирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдэләрен раслау турында**

2003 нче елның, 6 нчы октябре 131-ФЗ номерлы “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турындагы” Федераль Законы, 2004 нче елның, 28 нче июле 45-ЗРТ номерлы “Татарстан Республикасында жирле үзидарә турындагы” Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациясе төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык Министрлыгының 2017 нче елның, 13 нче апреле 711/ПР номерлы “Жирлекләр, шәһәр округлары, шәһәрнең эчке районнары территорияләрен төзекләндерү кагыйдэләрен әзерләү өчен методик рекомендацияләрен раслау турында” Боерыгы нигезендә, Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Коркачык авыл жирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Кушымтага нигезле “Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының “Коркачык авыл жирлеге” муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдэләрен расларга.

2. Биектау муниципаль районы Коркачык авыл жирлеге Советының түбәндәге карарлары үз көчен югалткан дип санарга:

2018 нче елның, 14 нчы июне 86 нчы номерлы «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы “Коркачык авыл жирлеге” муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдэләрен раслау турында»;

2018 нче елның, 24 нче сентябре 98 нчы номерлы Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы «Коркачык авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдэләренә үзгәрешләр кертү турында.

3. Әлеге карарны Интернет челтәрендә Биектау муниципаль районының рәсми сайтына <http://vysokaya-gora.tatarstan.ru/> һәм Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат порталына <http://pravo.tatarstan.ru/>. урнаштырып халыкка житкерергә.

4. Әлеге карарның үтәлеше контролен үз өстемдә калдырам.

Совет рәисе,
Авыл жирлеге Башлыгы

Р.Ф. Салихжанов

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы
 Коркачык авыл жирлеге Советының
 2020 нчы елның, 15.05. номерлы
 Карары белән расланган №153

Кушымта

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы “Коркачык авыл жирлеге”
 муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү
 Кагыйдәләре

1. Гомуми нигезләмәләр

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Коркачык авыл жирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре (алда – Кагыйдәләр) 2003 нче елның, 6 нчы октябрә 131-ФЗ номерлы “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турындагы” Федераль Законнда каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру кысаларында, әйләнә-тирә мохитне саклау турында, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге федераль законнары һәм башка Россия Федерациясенә, Татарстан Республикасының һәм муниципаль норматив хокукый актлар нигезендә эшләнә.

2. Әлеге Кагыйдәләр барлык физик һәм үзләренә оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә юридик затлар тарафыннан үтәү өчен мәжбүри.

3. Әлеге Кагыйдәләр жирлекнең бөтен территориясендә гамәлдә һәм түбәндәге таләпләрне билгелиләр:

-биналарны (торақ йортларны да кертеп), корылмаларны һәм алар урнашкан жир участкаларын, әлеге биналар һәм корылмаларның фасадлары һәм коймаларының тышкы күренешен карап тору буенча;

-төзекләндерү эшләренә исемлеге һәм аларны башкаруның кабатлылығына карата;

-төзекләндерүдә биналарның (алардагы урыннарның) һәм корылмаларның милекчеләренә катнашу тәртибен билгеләүгә карата;

-жирлек территориясендә төзекләндерүне оештыру буенча (урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урамнарның исемнәре һәм номерлары күрсәткечләрен кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап торуны кертеп).

4. Территорияләренә төзекләндерү элементларын проектлаштыру һәм урнаштыру шәһәр төзелеш һәм жир турындагы законнар, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дәүләт стандартлары, жирдән файдалану һәм төзелеш Кагыйдәләре, тиешле тәртиптә расланган проект документацияләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Әлеге Кагыйдәләр жирлек территориясендә көнкүреш һәм промышленность калдыкларын жыю, чыгару, транспортировкалау, утильләштерү һәм кабат эшкәртү буенча мөнәсәбәтләрне көйләмиләр.

Төп төшенчэлэр

6. Элеге Кагыйдэлэрне гамэлгэ ашыру максатыннан түбэндэге төшенчэлэр кулланыла:

жирле эһемияткэ ия автомобиль юлы – транспорт чаралары хэрэкете өчен билгелэнгэн һәм үз эченә автомобиль юлына аеру полосасы чигендэге жир участокларын һәм аларда яки алар астында урнашкан конструктив элементлар (юл өслеге, юл катламы һәм шуңа охшаш элементлар) һәм аның технологик өлөшө булган юл корылмалары, - саклагыч юл корылмалары, ясалма юл корылмалары, житештерү объектлары, автомобиль юлларын төзеклэндерү элементларын үз эченә алуы транспорт инфраструктурасы объекты;

фасадның архитектура үзенчәлекләре – фасадның конструктив һәм эстетик сыйфатларын чагылдыра торган, әйләнә-тирә шәһәртөзелеш мохитеннән бинаның аерымлыгы характеристикалары (стиль һәм композиция бөтөнлегө, ритм, размерга ярашлык һәм пропорциональлек, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык пространстволар балансы);

фонсыз конструкцияләр – конструкциясе аерым хәрәфләрден, билгеләмә, билге, декоратив элементлардан торган тышкы мәгълүмат чараларын ясау алымы;

территорияне төзеклэндерү – муниципаль берәмлек территориясенә санитар һәм эстетик торышын яхшырту һәм карап тоту буенча, торак пункт территорияләрен һәм мондый территорияләрдә урнашкан объектларны, шул исәптән территория янәшәсендәге гомуми кулланылыштагы территорияләрне, жир участокларын, биналарны, корылмаларны, төзелмәләрне карап тоту буенча гражданның яшәү шартларының уңайлылыгын күтәрүгә юнәлтелгән, муниципаль берәмлек территориясенә төзеклэндерү кагыйдәләре билгеләнгән чаралар комплексын гамэлгә ашыру буенча эшчәнлек;

вертикаль яшеллэндерү – балконнарны, лоджияләрне, галереяларны, терәүле диварларны һ.б. да кертәп, биналарның һәм корылмаларның фасад өслекләрен аларга стационар һәм мобиль яшел утыртмалар урнаштыру өчен куллану;

витрина – фасадның бер өлөшен алып торучы тоташ пыялаланган (тәрәзә, витраж) пыялаланган ачыклык;

барлыкка килгән төзелмәнең тышкы архитектур күренеше – жирлекнең тышкы образын хасил итүче бина фасадларының һәм жирлек территорияләренең архитектур-сәнгать һәм шәһәр төзелешө үзенчәлекләре;

тышкы яктырту алымы – мәгълүмат конструкцияләреннән мәгълүмат кырын читкә куелган яктылык чыганагыннан юнәлдәрәп яктырту алымы;

эчке квартал (жирле) юлы - транспорт һәм жәяүлеләрнең магистраль юлдан торак йортлар һәм кварталның башка урыннарына хәрәкәтләнү өчен каралган автомобиль юллары;

төзеклэндерүне торгызу – үз эченә асфальт капламын бөтөн юл киңлегенә, хужалык юлларын, тротуарларны сыйфатлы торгызу, бордюр ташларын кире урнаштыру, уңдырышлы туфрак катламын торгызу, газоннарны тырмалап газон үләннәрен чәчәп һәм яшел утыртмалар утыртып газоннарны ремонтлау, реклама конструкцияләрен һәм башка төзеклэндерү элементларын торгызуларны үз эченә

алган чаралар комплексы;

газон – утыртмалар, парк корылмаларына фон һәм ландшафт композициясенә мөстәкыйль элементы булып торучы махсус сайланган үлән орлыкларын чәчеп барлыкка китерелүче үлән катламы, шулай ук табигый үлән үсентеләре;

жирлек территориясе – муниципаль берәмлек чикләрендәге территория;

мәгълүматны тапшыруның динамик ысулы - мәгълүматны алмаштыруны күздә тоткан электрон йөрткөчләр һәм табло куллану юлы мәгълүмат тапшыру ысулы;

йорт-жир – ишегалды корылмалары белән шәхси торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан жир участогы;

ишегалды корылмалары – жир участогында урнашкан вакытлы ярдәмче корылмалар (баз, күгәрчен оялары, сарайлар һәм б.ш.);

йорт билгеләре - аншлаг (урам, мәйдан, проспект исемнәрен күрсәткөч), номер билгесе (йорт һәм корпус номерын күрсәткөч), подъезда һәм фатир номерын күрсәткөч, инвалидлар өчен объектның халыкара уңайлылык символы, флагтоткычлар, истәлек такталары, полигон үлчәү билгесе, пожар гидранты күрсәткөче, грунт геодезик билгеләре күрсәткөче, магистраль камералары һәм суүткәргөч челтәре коеларының күрсәткөчләре, жирлек канализациясе күрсәткөче, жир асты газүткәргөче корылмалары күрсәткөче;

бина – автономияле рәвештә тора, реконструкцияләнгән һәм эксплуатацияләнгән ала торган, үзе белән бердәм күләмле корылмалар системасын (төзелүгә бер рөхсәт нигезендә корылган) тәшкил итүче капитал төзелеш объекты;

яшел утыртмалар – табигый яки ясалма утыртылган агач-куаклык һәм үләнле үсентеләр жыелмасы (парклар, урманнар, аеруча саклана торган табигый территорияләр, бульварлар, скверлар, бакчалар, газоннар, чәчәк клумбалары, шулай ук аерым торуча агач һәм куаклыклар);

жир участогы – шәхси билгеле әйбер сыйфатында аны билгеләргә мөмкинлек бирүче характеристикаларга ия булган жир өслегенә бер өлеше;

жир эшләре – жирлек территориясенә камилләштерелгән яки грунт катламын бозу белән, грунтны чыгару, урнаштыру белән яисә юлларның һәм тротуарларның камилләштерелгән өслеген урнаштыру (тезү) белән бәйлә эшләр;

инженер коммуникацияләре – жирлек территориясендә булган яки корылучы инженер-техник тәэмин ителеш челтәрләре: суүткәргөч, канализация, жылыту, трубаүткәргөчләр, электр һәм элемент үткәргөчләр линиясе һәм башка инженер корылмалары;

жирлекнең тарихи территорияләре – үзләштерелүе XI гасыр башынан 1956 нчы еллар аралыгына туры килгән һәм аларга карата тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының куюга рөхсәт ителгән һәм ителмәгән төрләре һәм типлары, шул исәптән мондый конструкцияләргә карата таләпләр Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләр), аларны саклау һәм файдалану турындагы Россия Федерациясе законнарына нигезләнеп билгеләнә торган жирлекнең махсус әһәмиятле территорияләре. Жирлекнең тарихи территорияләре гомуми чиге Башкарма комитетның муниципаль хокукый актлары белән раслана;

түбә яшелләндерү – биналарның һәм корылмаларның түбәләрен архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, чәчәкләкләр, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән майданчыклар һ.б.) ясау өчен файдалану;

яңгыр канализациясе (ливневка) – жир өсте (яңгыр, жылып торган), сиптерү-юу һәм дренаж суларын агызу өчен каралган инженер корылмаларының үзара технологик бәйләнештәге комплексы ;

жемелдәүче яктылык – яктылык агымының характеристикалары алмашын күздә тоткан яктылык-динамик эффекты (төс, ачыклык, тоташтыруының чиратлашуы һәм ш.б.);

тышкы яктырту – жирлекнең магистральләрен, урамнарын, майданнарын, паркларын, скверларын, ишегалларын һәм жәяүле юлларын тәүлекнең караңгы вакытында яктырту өчен билгеләнгән элементларның жыелмасы;

оешкан төзелмәнең тышкы архитектур йөзе бозылу – оешкан төзелмәнең тышкы архитектур йөзен саклау кирәклеген истә тотып, әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының тибы һәм төре, куелуының рөхсәт ителүе һәм ителмәве таләпләренең үтәlmәве;

санкцияләнмәгән чүплекләр – юридик һәм физик затларның эшчәнлеге нәтижәсендә барлыкка килгән 50 кв.м дан арткан майданда һәм 30 куб.м дан артык күләмле үзбелдеге белән (санкцияләнмәгән) көнкүреш каты, эре габаритлы, төзелеш калдыкларын һәм башка чүпне ташлау (урнаштыру);

стационар булмаган сәүдә объектлары – инженер-техник тәэмин ителеш челтәренә тоташтырылуы (технологик тоташтыруга) булу яки булмавына бәйсез рәвештә жир участогы белән ныклы бәйләнмәгән вакытлы корылма яки вакытлы конструкция тәшкит итүче сәүдә объекты;

яшелләндерү – үсемлек компонентларын актив кулланып, муниципаль жирлек мохитен барлыкка китерүне тәэмин итүче төзекләндерү һәм территориянең ландшафт оешмасының элементы, шулай ук инженер эзерлегенә төрле төрләре буенча эшләр алып бару белән бәйле (вертикаль планировка, террасалау, кронлау һәм б.) һәм яшелләндерелгән территорияләргә төзекләндерүнең комплекслы процессы: турыдан-туры, шул исәптән эре күләмле агачлар, куаклар утырту, үлән газоннары, чәчәкләкләр, альпинарийлар һәм рокарийлар ясау, махсус бакчалар кору һәм б.ш.

гомуми кулланылыштагы яшелләндерелгән территорияләр – гомуми кулланылыштагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

чикле кулланылыштагы яшелләндерелгән территорияләр – предприятие, оешма, учреждениеләрнең яшелләндерелгән территорияләре;

махсус билгеләнешле яшелләндерелгән территорияләр - санитар зоналар, сусаклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, утыртмалар питомниклары; аеруча саклаулы табигый территорияләр – аеруча табигый сак, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм сәламәтләндерү әһәмиятенә ия булган табигый комплекслар һәм объектлар урнашкан, жирле үзидарә карарлары белән тулысынча яки өлешчә хужалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус сак режимы куелган жир участоклары, су өслеге һәм алар өстендәге һава кичкелләре;

жәмәгать транспортын көтү тукталышлары – жәмәгать транспорты

туклалышы өчен, пассажирларны утырту һәм төшерү зонасы һәм пассажирлар тарафыннан жәмәгать транспортын көтү зонасы булган махсус корылган майданчык;

пыялаланган фасад – фасадның бөтен яссылыгын яки аның әһәмиятле өлешен алып торучы тоташ пыялаланып эшлэнгән фасад;

яктыртуның ачык ысулы –мәгълүмат конструкцияләрен яктырту ысулы, бу очракта яктылык чыганагының яктысы таралу өчен каршылыклар булмый;

жирлекнең күренеше – ачык пространстводан кабул ителә торган (яр бие, майдан, су объектларының акваториясе, күренеш һәм карау майданчыклары), жирлекнең сыйфатламаларын һәм силуэтларын ачучы жирлек территориясе өлеше;

биналарның фасадларының колористик чишелеш паспорты (фасадларның төсе чишелеше) – жирлек территориясендә урнашкан аерым торучы бина фасадының бердәм архитектур һәм төс чишелешен билгеләүче һәм аның тышкы бизәлешенә таләпләр куучы билгелэнгән тәртиптә килештерелгән һәм расланган документ;

жирлекнең урамнар перспективасы – урамнарның композицион, стиль һәм сэнгәт сыйфатламалары белән оешкан алгы фронтын һәм силуэтын барлыкка китерүче жирлек мохитенең бер кисәген визуаль кабул итү;

жәяүлеләр зоналары – торак пункттың халыкның жәяүләп йөрөп керү һәм мәдәни-көнкүреш максатларында, транзит хәрәкәт итүе гамәлгә ашырыла торган һәм билгеле бер сыйфатламаларга ия булган: урамныкы булмаган тизлекле һәм жир өсте жәмәгать транспорты тукталышлары булган, хезмәт күрсәтүче объектлар, тарихи һәм мәдәни һәйкәлләр, рекреацияләр һ.б. күпләп тупланган, жәяүле агымнарының суммар тыгызлыгы югары торган территория өлешләре. Жәяүле зоналары ачык урыннарда, жәяүле урамнарында, торак пункттың майданнарда жәяүлеләр йөри торган өлешләрдә формалашырга мөмкин;

йорт яны территориясе –чиктәш булып торучы яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары белән торак күпфатирлы йорт урнашкан жир участогы, әлеге йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен күрсәтелгән жир участогында урнашкан башка объектлар;

тоташучы территория –Татарстан Республикасы законы белән билгелэнгән тәртипкә туры китерелеп муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән чикләре билгелэнгән жир участогы булса, мондый жир участогына бинага, төзелмәгә, корылмага килеп тоташы торган гомуми кулланылыштагы территория;

продуктлы йорт хайваннары һәм кошлары — берничә тапкыр яки даими рәвештә сөт, йон, йомырка һәм башка продуктлар алу өчен кулланыла торган хайваннар һәм кошлар;

тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру проекты (паспорт) – төзекләндерү элементының, төгәлрәге тышкы мәгълүмат һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле мәгълүматларны үз эченә алу чараларын, тышкы күренешен һәм төгәл урнаштыру урынын билгели торган Башкарма комитет карары белән расланган билгелэнгән формалы документ;

территорияне санитар чистарту – билгелэнгән территориядән көнкүреш каты һәм эре габаритлы калдыкларны жыю, чыгару һәм утильләштерү (зарарсызландыру);

яктылык тартмасы – конструкциясе үзе белән эчке яктыртулы бердәм күләмле яки күләмле элементлар рәтен тәшкил итүче тышкы мәгълүмат чарасын эзерләү ысулы;

авыл хужалыгы хайваннары – терлекчелек яки башка авыл хужалыгы продукцияләрен житештерү өчен хайваннар, терлек, кыйммәтле мехлы жәнлекләр, кроликлар, бал кортлары һ.б.;

специальләшкән оешмалар – төзелгән муниципаль контрактлар нигезендә торак пункт территориясен төзекләндерү өлкәсендә эшчәнлекнең махсус төрләрен гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукий формалы юридик затлар ;

территорияләре карап тоту–жир участогында урнашкан биналарның фасадларын, корылмаларны, кече архитектур формаларын, коймаларны, төзелеш майданчыкларын, яшел утыртмаларны, жир асты инженер коммуникацияләрен һәм аларның конструкция элементларын, транспорт инфраструктурасы объектларын вакытында ремонтлау һәм карап тоту белән бәйле чаралар комплексы;

жирле эһәмияткә ия булган юлларны карап тоту – юлларның транспорт-эксплуатация халәте, юл корылмалары, юлларның комплекслы төзекләндерү элементлары хәлен саклап тоту буенча эшләр комплексы;

тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы (вывеска) – территорияне төзекләндерүнең бер элементы, “Кулланучыларның хокукларын саклау турындагы” Федераль законның 9 нчы маддәсе кушканча, төгәлрәге оешманың фирма исеме (исеме), аның урнашу урыны һәм аның эш режимы, шулай ук закон кушуы буенча урнаштырылуы мәжбүри яки эшлекле әйләнеш тәртибе буенча урнаштырыла һәм реклама максатларын күздә тотмаган мәгълүматка ия булган кулланучыларга мәгълүматны житкерү өчен биналарны мәгълүмати бизәкләү максатларында оешма урнашкан һәм (яки) турыдан-туры товарларны сату урынында куела торган мәгълүмат конструкциясе. “Тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы” һәм “тышкы мәгълүмат чарасы” төшенчәләре тәңгәл;

суперграфика – күреп кабул итүне көчәйтә торган фасадларны архитектур-сәнгати бизәүнең бер алымы (рәсем, орнамент, барельеф, мозаика);

тактиль түшәмә – жир өслегендәге катлам фактурасын сизелерлек үзгәртә торган түшәмә;

махсус торак пункт эһәмиятендәге территорияләр –махсус статуска һәм (яки) югары мәдәни-рекреацион һәм социаль кыйммәткә ия булган торак пункт территориясенендә кисәкләре, аларга карата торак пунктның оешкан төзелмәсенендә тышкы архитектур күренешен саклау максатыннан әлегә Кагыйдәләр тарафыннан тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының куелышы рөхсәт ителгән һәм ителмәгән төрләре һәм типлары, шул исәптән мондый конструкцияләрне урнаштыруга таләпләр куела;

территорияләрне жыештыру – житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүпне, карны жыюга, калдыкларның махсус билгеләнгән урыннарына чыгаруга бәйле эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген һәм әйләнә-тирә мохитне саклауны тәмин итүгә юнәлдерелгән бүтән чаралар;

урамнар һәм гомум торак пункт юллары – гомуми кулланылыштагы территорияләр, аларның торак пункт мохите эстетикасына карата югары таләпләр

куела;

вәкаләтле орган – үз компетенцияләре чикләрендә торак пункт территориясен төзекләндерүнең оештырылуын, юнәлешләрән һәм контролен гамәлгә ашыра торган Башкарма комитет;

фасад – бинаның тышкы ягы (төп, ян, ишегалды);

фон конструкцияләре – тышкы мәгълүмат чарасын хәрефләре, билгеләмәләре, декоратив элементлары фон өслегенә урнаштырылып ясала торган алым;

фриз – горизонталь полоса рәвешендә фасад яки козырекны әйләндереп алган декоратив элемент;

фронтон – соңгы этажның тәрәзәләренең өске ноктасыннан яки чыгып торган элементларыннан фасадның өске ноктасына кадәр үлчәнә торган түбә биеклегеннән чыга торган бина фасадының бетерү өлеше;

төзекләндерү элементлары – төзекләндерүнең жыелма өлеше буларак кулланыла торган декоратив, техник, планлаштыру, конструктив жайланмалар, үсемлек компонентлары, жиһазлауның һәм биззүнең төрле төрләре, кече архитектура формалары, капитал һәм стационар булмаган корылмалар, мәгълүмат такталары һәм күрсәткечләр.

II. Территорияне төзекләндерүгә, карап тотуны һәм жыештыруны оештыруга гомуми таләпләр

7. Торак пунктның бөтен территориясә (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (ары биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, карап торылырга һәм жыештырылырга тиеш.

8. Гомуми кулланылыштагы территорияләрне, шул исәптән урамнар, үтү юллары, жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар белән каплап алынган жир участкаларын карап торуны һәм жыештыруны үз вәкаләтләре чикләрендә вәкаләтле органнар гамәлгә ашыра.

9. Физик һәм юридик затлар үзләренең оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә милек хокукында, башка әйбер яки мәжбүри хокукта үз карамагында булган жир участкаларын (ары – жир участкаларының хокуклы ияләре), шулай ук гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр билгеләгән күләмдә биналар һәм корылмаларын, мөстәкыйль рәвештә яки үз акчалары хисабына специальләшкән оешмаларны жәлеп итеп карап тотуны һәм жыештыруны гамәлгә ашыралар .

Әгәр бина, корылма милек хокукында яки башка мәжбүри хокукта берничә затка караган очракта, жыештырылырга тиешле территория милек хокукына яки башка күчәмсез милек хокукына пропорциональ өлешләрдә билгеләнә.

Әгәр жир участогы территориясендә төрле затка караган берничә бина, корылма булган очракта, территорияне карап тоту һәм жыештыру чикләре яктарның килешүе белән билгеләнә.

Килешү булмаган очракта жыештырылырга тиешле территория биналарның, корылмаларның бөтен милекчеләре яки башка хужалары (файдаланучылар) арасында тигез өлешләргә бүленеп билгеләнә.

Әгәр физик яки юридик зат карамагындагы жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, жир участогының биләмәдә булган фактик

оешкан чикләрендәге территория жыештырылырга тиеш .

Бина, корылма милек хокукында яки башка эйбер я мәжбүри хокукта беричә затка караган очракта, фасадны карап тору яklarның килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаганда фасадны карап тоту милек хокукыны яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ өлештә гамәлгә ашырыла .

10. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын, тротуарларны карап тоту һәм жыештыруны тәмин итүчене (подрядчик, башкаручы) билгеләү буенча үткәрелгән эш нәтижәләре буенча әлегә төр эшләренә үткәрү өчен муниципаль контракт төзегән специальләшкән оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

11. Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен карап тору һәм жыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итүнең бер ысулы нигезендә гамәлгә ашырыла:, - тарафыннан күпфатирлы йорт белән әлегә йорттагы милекчеләре турыдан-туры идарә иткәндә (ары – идарә итүче оешмалар) торак милекчеләренең ширкәте яисә торак кооперативы яки башка специальләшкән кулланучылар ширкәте, идарә итүче оешма, күпфатирлы йортта гомуми мөлкәтне карап тоту һәм ремонтлау эшләрен үтәүче затлар тарафыннан.

12. Шәхси торак йортларның территориясен карап тотуны һәм жыештыруны мондый йортларның милекчеләре (наемлаучылар) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

13. Яшелләндерү элементларын карап тоту һәм төзекләндерүне түбәндәгеләр гамәлгә ашыра:

1) китерелгән жир участогы чикләрендә – жир участогының милекчеләре яки башка төр хокук ияләре;

2) гомуми кулланылыштагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә – вәкаләтле орган яки тәмин итүче (подрядчик, башкаручы) билгеләгән нәтижәләр буенча мондый эшләренә үтәүгә муниципаль контракт төзегән оешма;

3) кулланылышы чикләнгән (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнгән (санитар зоналар, сусаклау зоналары, зиратлар, питомниклар) яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә – әлегә объектларның ияләре;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә – күпфатирлы йортлардагы урыннарның ияләре яки идарә итүче оешмалар;

5) жир өсте коммуникацияләренең саклаулы зоналарында, шул исәптән элетрик челтәрләр, яктырту челтәрләре, радио линияләре – күрсәтелгән коммуникацияләренең ияләре;

6) жир асты коммуникацияләренең саклаулы зоналарында (урнаштыру рөхсәт ителсә) – күрсәтелгән коммуникацияләренең ияләре.

14. Урамнардан һәм юллардан грунт һәм өслек суларын агызу өчен каралган кюветларны, трубаларны, дренаж корылмаларын жыештыру һәм чистарту, яңгыр канализациясе коллекторларын һәм яңгыр суларын жыючы коеларны чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

15. Жәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм карап тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитар кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә билгеләнә.

Бәдрәфләренең санитар һәм техник хәле өчен аларның милекчеләре, ияләре, арендага алучылары, яки аларны хезмәт күрсәтүгә алган специальләшкән оешмалар жаваплылыкта.

16. Төзекләндерү эшләрен башкару вакытлары объектларның санитар һәм

техник хэлэнэ тиешле тээмин ителешен исэпкэ алып, эшлэрнең заказчигы тарафыннан билгелэнэ .

17. Торак пунктларның карап тоту һәм жыештыру чикләре физик һәм юридик затлар тарафыннан тапшырылган жир участоклары чикләре нигезендә билгелэнэ (жир участогы билгелэнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта биләүдә каралган жир участогының фактик барлыкка килгән чикләрендә).

18. Вәкаләтле орган үзенең вәкаләтләре чикләрендә торак пункт территориясен, шулай исәптән гомуми файдалануда булган территорияләрне карап тору һәм жыештыру буенча эшләрнең үтәлуенә контрольне гамәлгә ашыра.

III. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участокларын карап тотуга, фасадларның һәм коймаларның, юлларның, шәхси торак йортларның, яңгыр канализацияләре челтәрләрен, яңгыр һәм күзәтү коеларын, су ағызу корылмаларын, техник элемент чараларын, тышкы яктырту объектларын, кече архитектура формаларын, стационар булмаган объектларны, төзелеш эшләре житештерү урыннарын, күмү урыннарын, автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклап тору урыннарын карап торуга таләпләр. Торак пункт территориясенә бәйрәмчә бизәлеше

Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участокларын карап тору буенча гомуми таләпләр

19. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участокларын карап торуны аларның милекчеләре яки башка хокук ияләре мөстәкыйль рәвештә яки үз акчалары хисабына специальләшкән оешмаларны җәлеп итеп гамәлгә ашыралар.

20. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участогын карап тоту биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участокларын төзекләндерүне үз эченә ала:

- биналарның, корылмаларның фасадларын карап тотуны;
- жир участогын жыештыруны һәм санитар-гигиеник чистартуны;
- гражданның, оешмаларның һәм шәхси эшмәкәрләрнең эшчәнлекләре нәтижәсендә барлыкка килгән житештерү һәм куллану калдыкларын жыю һәм чыгару;
- жир участогында урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту .

21. Биналар һәм корылмаларның фасадларының төзелеш өлешендә, декоратив бизәлешендә һәм инженер элементларында күзгә күренеп торган кимчелекләре булмака тиеш һәм эстетик хәле тиешле дәрәжәдә сакланьрга тиеш. Бинаның фасадында буяу кубулар фасадның гомуми мәйданының 1% ыннан артык булмака тиеш.

Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту

22. Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту үз эченә

түбэндәгеләрне ала:

- конструкция элементларын һәм фасадны бизәкләүгә вакытында ярдәмче ремонт ясау һәм кабат торгызу, шул исәптән керү ишекләрен, балкон һәм лоджия киртэләрен, кәрнизләрне, ишек башларын, баскыч алларын һәм аерым баскычларны, баскычларның һәм төшү юлларының киртэләрен, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструкция элементларын торгызу һәм аларны буяу, бизәү;

- суүткәргеч жайланмаларның, торбаларның үз урынында һәм төзөк хәлдә булуын тәмин итү;

- жөйләрне, ярыкларны һәм тишелгән урыннарны герметик сылау һәм төзәтелгән булуы;

- фасад өслекләрен, шул исәптән фасад элементларын, аларның торышы һәм эксплуатацияләү шартларыннан чыгып, вакытында чистарту һәм юдыру;

- тәрәзәләрне һәм витриналарны, язмаларны һәм күрсәткечләрне вакытында юу;

- язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмат-басма продукциядән, шулай ук төшерелгән граффитилардан чистарту .

23. Биналарның, корылмаларның, торак булмаган янкорма урыннарның милекчеләре, башка хокук ияләре һәм тиешле вазыйфалар йөкләнгән башка затлар түбэндәгеләрне үтәргә тиеш :

- кирәк булганда, ләкин елга бер тапкырдан ким түгел, фасадларны чистартырга һәм юарга;

- кирәк булганда, ләкин елга ике тапкырдан да ким түгел, язын (жылыту системасын өзгәннән соң) һәм көзен (жылыту сезоны башланганчы) химик чаралар кулланып эчке һәм тышкы тәрәзә пыялалары өслекләрен, балкон һәм лоджия ишекләрен, подъездларда керү ишекләрен чистартырга һәм юарга;

- фасадның фактик халәтен исәпкә алып 5-6 елга бер мәртәбә, шул исәптән фасадны буяуны да кертеп агымдагы ремонт ясарга;

- фасадның аерым элементларына (цокольләргә, баскыч алларына, баскычларга, керү ишекләренә, ишек өсләренә, цоколь тәрәзәләренә, линияле ачылуларга һәм башка конструкция элементларына) агымдагы ремонт ясарга;

- (киртәләр, челтәрләр урнаштыру, элементның жимерелеп баручы кисәкләрен сүтеп алу һәм ш.б.) чыгып торган фасад конструкцияләренә жимерелү куркынычы булган очракта саклану-кисәтү чаралары күрергә;

- тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларын (вывесканы) мондый чаралар эксплуатацияләнмәгән очракта (арендатор (субарендатор) китүе һәм башка очраклар) сүтәргә.

24. Фасадларны эксплуатацияләгәндә түбэндәгеләр рөхсәт ителми:

- диварларның өслекләренә, фасадларның чыгып торган жирләренә, эргәләргә зыян китерү (пычрату): су аккан эзләр булу, буяу кубу, ярыклар булу, штукатурка яки тышлык кубу, салынган кирпичкә зыян килү, тимер-бетон конструкцияләренә саклау катламы кубу һәм башкалар;

- панельләр кушылган урыннарда герметизация бозылу;

- биналарның яки корылмаларның штукатуркасына, тышлығына, фасадларның цоколь өлешенә буяу катламына, шул исәптән тәрәзә конструкцияләренә, керү приямкаларының төзөксезлеге;

-биналарның һәм корылмаларның фасадларының чыгып торган элементлары: балконнар, лоджияләр, эркерлар, тамбурлар, кәрнизләр, козыреклар һәм ш.б. зарарлануы;

-балконнар, лоджияләр, парапетларның жимерелүе (булмавы, пычрануы);

-фасадта һәм (яки) бина, корылма түбәсендә, учреждение такталарын, режим таблицаларын исәпләмәгәндә, вәкиллекле орган белән килешенгән паспорты булмаган тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларын кую һәм эксплуатацияләү;

-белдерүләр, плакатлар һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне биналарның, төзелмәләрнең, корылмаларның фасадларына, тәрәзәләренә (шул исәптән тәрәзәләрнең эчке ягына), пыялаланган ишекләргә (шул исәптән пыялаланган ишәкләрнең эчке ягына) аларны алга таба файдалану өчен элү һәм ябыштыру;

-биналарның, корылмаларның фасадларына бу биналарның, корылмаларның милекчеләре, күпфатирлы йортта фатир милекчеләренең рөхсәтеннән башка граффити төшерү.

25.Рөхсәт ителә:

-подъездларга керү юлында мәгълүмат стендлары куярга;

-проект чишелеше нигезендә биналар түбәсендә эфир телевидениесен коллектив кабул итү системасы кабельләрен урнаштырырга.

Күрсәткечләр

26. Биналарның, корылмаларның фасадлары күрсәткечләр, билгеләр белән жиһазлануыга тиеш.

27. Территорияләрнең тарихи чикләрендәге биналарда, корылмаларда, шулай ук авыл мохите эстетикасының югары таләпләрен сорый торган фасадлары белән урамга һәм юлга чыккан биналарда урнашкан күрсәткечләрдәге урам исемнәре һәм йорт номерлары турындагы мәгълүмат Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә күрсәтелә. Күрсәткечләр һәм номер билгеләре чиста һәм төзек хәлдә карап тотылырга тиеш. Күрсәткечләр һәм номер билгеләренең чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны карап тоту өчен җаваплы затлар җаваплылык тоталар.

Керү юллары (төеннәр)

28. Бина, корылмаларның керү юлларын яктырту жиһазлары, ишек башлары (козырек), өслекләр бәйләнеше элементлары белән (баскычлар һәм б.ш.) инвалидлар һәм халыкның азмобильле төркеме хәрәкәте өчен (пандуслар, тоткычлар һәм башкалар) белән жиһазларга кирәк.

Пандус тайдырмый торган материалдан эшлэнгән, кытыршы өслекле, горизонталь уемнарсыз булырга тиеш. Пандуслар янында койма рәвешендәге киртәләр булмаган очракта биеклегә 75 миллиметрдан ким булмаган бортиклар һәм тотыну жайланмалары кую күздә тотыла. Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 булганда кабул ителә.

Пандус борылган очракта яки аның озынлыгы 9 м артса, 9 м саен 1,5x1,5 м размерлы горизонталь майданчыклар кую киңәш ителә. Горизонталь

мәйданчыкларда төшү ахырында дренаж жайланмалары проектларга кирәк. Пандусларның башында һәм ахырында булган горизонталь участкаларны якындагы өслеклөрдән текстурасы һәм төсө белән аерылып торырылык итеп ясарга кирәк.

Баскычларның һәм пандусларның ике ягында да 800-920 мм биеклектөгә, стенадан 40 мм ераклыкта урнашкан түгәрәк яки турыпочмаклы тотынгыч жайланмалар кую карала. Баскычлар 2,5 метрдан кичрәк булган очракта уртада аерып торучы тотынгыч жайланмалар кую күздә тотыла. Тотынгыч жайланмаларның озынлыгы, ике яктан да, 0,3 метрга озынрак итеп урнаштырыла. Тотынгыч жайланмаларның конструкциясе кул белән тимергә тотынмаслык итеп эшләнелергә тиеш.

29. Керү юлларын проектлаштырганда, биналарның, корылмаларның фасадын яңартканда, үзгәрткәндә рөхсәт ителми:

- идән биеклегә фасадтагы жир өслегеннән 1,2 м биегрәк урнашкан очракта, гомуми кулланылыштагы территориягә чыга торган подвал һәм цоколь этажына, урыннарга чыгу юллары урнаштырырга;

- жәяүлеләрнең хәрәкәтенә комачаулык тудыра торган терәткеч элементлар (колонналар, баганалар) кую;

- проект документациясенен бинаның бөтен фасады комплекслы чишелешен искә алып башкарылган эшләнмәсеннән башка ике яки күбрәк (булганнарын исәпкә алып) керү юлы куярга;

- тротуарларының норматив киңлегә минималь булган урам юллары челтәрләренен тротуарлы зоналарында жиңел конструкцияле керү юллары элементларын (баскычлар, пандуслар, ишек төпләре, яшелләндерү) тоташучы тротуарларга 0,5 м дан да якын ясау;

- күпфатирлы йортларга керү юлларын торак йорттагы фатирларның милекчеләре рөхсәтеннән башка урнаштыру;

- торак урынның милекчәсе рөхсәтеннән башка балконнарны керү юллары урнаштыру өчен куллану;

- вәкәләтле орган килешенүеннән башка күпфатирлы йортларның торак булмаган урыннарына үз белдеге белән керү юллары урнаштыру.

Түбәләр

30. Биналарның, корылмаларның түбәләре, су агызу системасы элементлары, төтенчыккычларның һәм вентиляция системаларының башлары төзек хәлдә тотылырга тиеш һәм нинди һава торышы шартлары булуга карамастан торак йортта яшәүчеләргә куркыныч китермәскә тиеш .

31. Кыш айларында биналарның хужалары һәм башка хокукый затлар, шулай ук күпфатирлы йортлар каршында оештырылган идарәче оешмалар тарафыннан түбәләрне кардан, бозланулардан, боз сөңгеләреннән вакытында чистарту эшләре оештырылырга тиеш. Түбәләрне кардан чистарту эше жәяүлеләр йөри торган якта башкарылса, махсус киртәләр куеп, барлык саклану чараларын күреп, көннең якты вакытында гына башкарылырга тиеш. Түбәнең калган авышлыкларыннан, шулай ук яссы түбә өслегеннән кар эчке ишегалдына төшерелергә тиеш. Жәяүлеләр һәм машиналар йөри торган юлларга, жәмәгать транспортын көтү тукталышларына түбәдән төшерелгән кар һәм бозлар тиз арада чистартып алынырга тиеш.

32. Түбөлөрдөн кар һәм боз төшерелгәндә, боз сөңгеләреннән чистарту эшләре вакытында агач һәм куакларны, электр чыбыкларының һава линиясен, яктылык һәм телефон чыбыкларын, юл билгеләрен, юл буендагы светофорларны, киртәләрен, юл күрсәтүче жайланмаларын, жәмәгать транспортын көтү павильоннарын, декоратив бизәкләү һәм инженер элементларын саклау өчен барлык шартлар да тудырылырга тиеш. Алда күрсәтелгән элементларга зыян китерелгән очракта, алар түбөләрне чистартучылар һәм зыян салучы затлар тарафыннан үз акчаларына, яңадан торгызыла.

33. Бина һәм корылмаларның түбөләре, жәяүлеләр һәм жәяүлеләр йөри торган юлларга түбәдән су акмаслык итеп, су агу юллары белән тәэмин ителгән булырга тиеш. Улаклар, воронкалар һәм су агу торбалары үзара тыгыз тоташтырылган һәм жыелган су агымын үткәрелерлек булырга тиеш. Жәяүлеләр йөри торган юллар ягына чыгучы су агу торбалары жәяүлеләр йөри торган юлның ары чыгарылырга тиеш.

34. Рөхсәт ителми:

-биналарның, корылмаларның түбөләрендә түбөләрне эксплуатацияләүдә кулланыла торган предметлар (көрәкләр, кыргычлар, ломнар), төзелеш материаллары, ремонт калдыклары, куланылмый торган механизмнар һәм башка предметлар сакларга;

-су агызу торбалары воронкаларына бина түбәсеннән кар, боз һәм чүп ташларга.

Жир участкаларын карап тоту

35. Жир участкаларын, карап тору үз эченә түбәндәгеләрне ала:

-чүптән, яфраклардан, кар һәм боздан (бозланудан) көндәлек жыештыру;

-машиналар йөри торган юлларны, күперләрен, урамнарны, тротуарларны, тыкрыкларны, жәяүлеләр йөри торган урыннарның өслекләрен бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртү;

-карны көрәү һәм себерү;

-карны, бозны (бозлы кар катламнарын) түгү;

-контейнер өчен майданчыкларны, төрле калдыклар өчен билгеләнгән контейнерларны чүп савытларын, эскәмияләрен, кече архитектура формаларын һәм башкаларны кую, чиста һәм техник яктан төзек хәлдә тоту ;

-чүп кабул итү камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер майданчыкларын жыештыру, юу, һәм дезинфекцияләү;

-яңгыр һәм кар суларын агызу;

-каты көнкүреш, эре габаритлы һәм башка калдыкларны жыю һәм чыгару;

-һаваны тузаннан арындыру һәм дымландыру өчен территориядә су сиптерү;

-утыртылган яшел үсентеләрне саклау һәм карап тоту;

- коммуналь хезмәт күрсәтүче объектларын, инженер коммуникацияләрен

(корылмаларны), тимер юллар, юллар, күперләр, жәяүлеләр өчен юл аша чыгу урыннарын төзегәннән, реконструкцияләгәннән, төзекләндергәннән һәм башка төрле казу эшләре алып барганнан соң бозылган төзекләндерү элементларын

торгызу, реставрация, археология һәм башка казу эшләрә алып бару;

-күзәтү һәм яңгыр суларын жыю коеларын (яңгыр канализацияләре), жир асты коммуникацияләре киртэләрен (корылмаларын) гамәлдәге дүләт стандартлары нигезендә карап тоту;

-жир участоклары киртэләрен, шул исәптән жиимерелгән (сүтелгән; сүтелүче) биналар, корылмаларны, алар территориясенә чит затлар үтеп керү мөмкинлеген һәм (яисә) рөхсәт ителмәгән урыннарға калдыклар кую мөмкинлеген булдырмый торган коймалар кую һәм аларны карап тоту, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мөгълүмати-басма продукциясеннән вакытында чистартуны тәмин итү.

Юлларны карап тоту

36. Юлларны карап тотуны мондый эшләрне үтәүгә тәмин итүченә (подрядчик, башкаручы) билгеләү нәтижәләре буенча сайлап алынган муниципаль контрактлар төзегән оешмалар гамәлгә ашыра.

37. Юл территорияләрен карап тоту үз эченә түбәндәгеләрне ала:

-юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге юлларны ремонтлау;

-тротуарларны (жәяүлеләр зоналарыннан, сукмаклардан) һәм юлның автомобильләр йөри торган өлешен, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүптән, кардан һәм боздан (бозлавык) чистарту;

-юл өслекләрен юю һәм су сиптерү;

-газоннарны һәм яшел үсентеләрне карап тору;

-тышкы яктырту һәм жәмәгать һәм тимер юл транспортының контакт челтәре баганаларын ремонтлау ;

-кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

- күзәтү һәм яңгыр сулары агып китә торган коеларны ясау, төзекләндерү һәм чистартып тору;

- коймаларны, рәшәткәләрен, турникетларны, кече архитектура формаларын кую, төзекләндерү һәм ел саен буяу;

38.Юл өслекләрен саклау максатында рөхсәт ителми:

-йөкне өстерәтеп алып килү;

-төяү-бушату эшләрә вакытында урамнарға рельслар, бүрәнәләр, тимер балкалар, торбалар, кирпич, башка авыр предметларны ташларға һәм аларны анда сакларға;

- автомобильләр йөрү юлларына һәм тротуарларына төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын ташларға һәм (яки) сакларға.

39. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

-жәяүле юллары коймаларының металл юнәлдергечләре һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел саен кышкы сезон тәмамланганнан соң төзекләндерү айлыгын үткәргән вакытта башкарыла. Буяу алдыннан коймалар ремонтланырга, пычрактан чистартылырга, юылырга һәм грунтваланырга тиеш;

-бөтен юл разметкасы, аларны ясауга расланган паспорт (схема) нигезендә, эшләргә заказ бирүче билгеләгән срокларда һәм чират тәртибендә башкарылырга

тиеш;

-юлларга юл билгеләре төшерү таләп ителгән төс һәм яктылык техник сыйфатламаларын, тоташтыру коэффициенты, эксплуатация ителүнең бөтен вакытында мәйданы буенча саклануы тәэмин итәргә тиеш;

-юл билгеләренең конструкциясе һәм беркетү системасы күрү шартларына һәм монтажлау мөмкинлекләренә бәйле;

-юл билгеләре төзек хәлдә карап торылырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.

Вакытлы куелган юл билгеләре аларны куярга мәжбүр иткән сәбәпләр бетерелгәннән соң бер тәүлек эчендә алынырга тиеш;

-визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, торак пунктның планировка-структура элементлары күрсәткечләре юлларда һәм транспорт чигелешләрендә аларга таба хәрәкәтне күрсәтү өчен куелалар;

Шәхси торак йортларны карап тоту һәм территорияне төзекләндерү

40. Шәхси торак йортларның милекчеләре (яки) яллаучылары (ары - торак йортларның ияләре), закон яки килешү белән башкалар затлар каралмаса түбәндәгеләргә гамәлгә ашыралар:

-торак йортның фасадларының, киртәләрен (коймаларын), шулай ук йорт биләмәләре чикләрендәге башка корылмаларны тиешле хәлдә саклауны, аларны вакытында ремонтлау һәм буяу;

-торак йортка номер билгесен тиешенчә беркетү;

-йорт биләмәсен тәртиптә тоту һәм тиешле санитар хәлендә карап тотуны тәэмин итү;

-йорт биләмәләре чигендә яшел утыртмаларны тәртиптә тоту, агач һәм куакларны санитар кисү үткөрү, газүткәргеч, электр тапшыруның кабельле һәм һава линияләре һәм башка инженер челтәрләренең саклаулы зоналарында агач утыртуга юл куймау;

-су агу өчен канауларны һәм торбаларны чистарту, язгы вакытта кар суларының агып китүен тәэмин итү;

-бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә үзәкләштерелгән канализация булмаса, санитар нормалар нигезендә үз канализацияләрен, чүп базын, бәдрәф урнаштыралар, аларны даими рәвештә чистарталар һәм дезинфекциялиләр;

-каты һәм эре габаритлы калдыкларны махсус мәйданчыкларга куелган контейнерларга туплау ;

-билгеләнгән тәртип нигезендә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны вакытында жыюны һәм чыгаруны тәэмин итәләр.

41.Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:

-йорт биләмәләрен һәм алар янәшәсендәге территорияләргә "чүп үләннәре белән чүпләндерү", яфракларны, теләсә нинди калдыкларны, чүп-чарны яндыру;

-“йорт тирәсе” территориясен теләсә нинди калдыклар белән чүпләү;

-йорт биләмәләре чикләреннән ары коймалар урнаштыру;

- йорт биләмәләре һәм аңа тоташа торган территорияләрдә яфракларны,

теләсә нинди калдыкларны, чүп-чарны яндыру;

-күмер, тара, утын, эре габаритлы калдыкларны йорт биләмәсе территориясеннән читтә урнаштыру;

-йорт биләмәсеннән читтә ишегалды корылмалары төзү, чүп базлары урнаштыру ;

- әлеге территориянең машиналар йөри торган өлешләрендә махсус транспорт һәм жыештыручы техниканың үтеп йөрүен кыенлаштыра торган киртәләр урнаштыру;

-территорияне төзекләндерү элементларын бозу һәм жимерү, сулыкларны чүпләү;

-йорт биләмәләреннән читтә сүтелгән (төзек булмаган) транспорт чараларын саклау;

-якын-тирә территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләү;

-автомобиль йөрү юлларына юынтык сулар салу жайланмалары урнаштыру, сыек пычракларны агызу, житештерү һәм куллану калдыкларын чыгару.

Жир участогы хужасы тарафыннан хужалык корылмалары төзү гамәлгә ашырылганда, якын-тирә территориядә төзелеш материаллары сакларга (6 айга кадәр) рөхсәт ителә. Бу очракта автотранспорт үтеп йөрүе тәэмин ителергә тиеш.

Яңгыр канализацияләрен, күзәтү һәм яңгыр коеларын, су агызу корылмаларын карап тоту

42. Күзәтү һәм яңгыр жыю коелары, жир асты коммуникацияләре, люклар (рәшәткәләр) ябык килеш торырга тиеш һәм транспорт һәм жәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итә торган төзек хәлдә сакланырга тиеш.

43. Кабул итү, тупик, күзәтү һәм башка коеларны һәм камераларны карап тоту, чистарту һәм төзек техник хәлдә тотуны гамәлдәге дөүләт стандартлары таләпләре нигезендә аларның хужалары тәэмин итә.

44. Торак пунктта магистраль һәм эчке квартал яңгыр канализациясе челтәрләрен карап тоту һәм эксплуатацияләү торак пункт бюджетында бу максатларга каралган чаралар чигендә специальләшкән оешмалар белән төзелгән килешүләр нигезендә башкарыла .

Яңгыр канализациясенә ведомство челтәрләрен эксплуатацияләү тиешле оешмалар чаралары исәбенә башкарыла.

Хужасыз инженер коммуникацияләре һәм күзәтү коелары тиешле куркынычсыз хәлдә юлларны карап тотуны гамәлгә ашыручы специальләшкән оешмалар тарафыннан башкарылырга тиеш.

45. Яңгыр канализациясенә коллекторлары саклау өчен коллектор үзәгеннән һәр якка 2 м сак зонасы урнаштырыла.

46. Яңгыр канализациясе коллекторлары зонасында тиешле документлар төземичә һәм язмача килешенүдән башка, эксплуатацияләүче оешмалар, башка органнар белән гамәлдәге законнар билгеләгән очракларда рөхсәт ителми:

-жир эшләре башкару;

-яңгыр канализациясе челтәрләрен зарарларга, су кабул итү люкларын ватарга һәм жимерергә;

-төзелеш алып барырга, сәүдә, хужалык һәм көнкүреш корылмалары урнаштырырга;

-сәнәгый, көнкүреш калдыклары, чүп һәм башка материаллар ташларга.

47. Суүткәргечләрнең, канализация, яңгыр жайланмаларының, системаларның, челтәрләрне һәм корылмаларның төзексезлеге аркасында су агып, урамнарны, биналарны, корылмаларны су басарга тиеш түгел.

48. Торак пункт территориясендә йоту коелары һәм пар киптергеч жайланмалар рөхсәт ителми.

49. Яңгыр кабул итү коеларының рәшәткәләре һәрвакыт чистартылган хәлдә булырга тиеш. Коеларның һәм рәшәткәләрнең үткәрүчәнлеген чикли торган чүпләнү, тыгылулар булырга тиеш түгел. Күзәтү һәм яңгыр канализациясенә яңгыр кабул итү коеларының профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елга ике тапкырдан да ким булмаска тиеш. Күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларынан чыгарылган чүп-чар шунда ук чыгарылырга тиеш.

50. Күзәтү коеларының люклары автомобиль йөрү юллары, тротуарлар, жәяүле һәм велосипед юллары, яшел зоналар капламы өслеге белән бер тигезлектә булырга тиеш.

Күзәтү коеларының люклары автомобиль йөрү юллары, тротуарлар, жәяүле һәм велосипед юллары, яшел зоналар капламы өслеге тигезлегеннән 2 см га тайпылу рөхсәт ителә, яңгыр кабул итү коеларына – 3 см дан артык түгел.

51. Капкачлары һәм рәшәткәләре жиңмерелгән яки бөтенләй булмавы билгеле булу белән, коммуникация коелары челтәрләрне эксплуатацияләүче оешма тарафыннан киртәләп аланырга, тиешле кисәтү билгеләре куелырга һәм билгеләнгән срокларда алыштырылырга тиеш.

52. Инженер челтәрләрендә планлы эшләр вакытында канализация агынтылары якындагы канализация челтәре коеларына түгелә, суүткәргеч һәм жылылык челтәре суларын - яңгыр канализациясенә (булганда). Суларны юлга агызу тыела.

Су агу нәтижәләрен бетерү зарарланган инженер челтәрләренең көчләре белән һәм аларның чаралары хисабына үтәлә.

53. Яңгыр канализациясе челтәрләренең төзек техник торышы (шул исәптән люкларны һәм рәшәткәләрнең вакытында бикләнгән өчен) жаваплылык эксплуатацияләүче оешмаларга йөкләнә.

Техник элемент чараларын карап тору

54. Биналарны инженер-техник яктан тәэмин итүгә каралган элемент челтәрләре, телевидение, радио, Интернет һәм башка шуңа охшаш челтәрләрен чыбыклары жир асты (траншея, каналлар, тоннельләр) буйлап кертелә.

55. Биналарга тышкы коммуникацияләргә башка юллар (һава буйлап, жир өстеннән) кертү, жир астыннан кертү мөмкинлеге булмаганда, эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан тиешле техник шартлар тудырылганда гына рөхсәт ителә.

56. Элементнең элмә линияләрен һәм кабельле һава күчәргечләрен беркетү сыйфатында түбәндәгеләрне кулланырга ярамый:

-автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: юл киртәләре, светофор һәм

юл билгеләре кую өчен билгеләнгән конструкцияләр һәм элементлар;

-фасад, түбә, бина һәм корылма стеналарының (төтенчыккычлар, вентиляция, телевидение һәм радионы коллектив кабул итү системалары антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр) элементларын;

57. Рөхсәт ителми:

-элемент кабелльләрен һава юлы белән бер бинадан икенчесенә сузганда юлларны аркылы үтәргә;

-кабель запасларын билгеләүче муфта тартмасыннан тыш урнаштырырга;

58. Милекчеләр (хужалар) техник элемент чараларын (кабелльләрен, кабелльләрен ныгыту элементларын, бүлеп таратучы һәм муфталы тартмалар һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тоташтырыла торган техник жайланмаларны тиешле хәлдә (өзеклекләр һәм/яки изоляция тышлыгы булмавы, буяусыз, коррозия булуы һәм/яки механик бозылулар, чыбыкларның асылынуын һәм/яки аларның яктырту һәм электр линиясе баганаларына чорналуын булдырмыйча) карап тотарга тиеш.

Тышкы яктырту объектларын (чараларын) карап тору

59. Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, баганалар, үткәргечләр, кабелльләр, тукландыру чыганакалары (шул исәптән жыю, тукландыру пунктлары, идарә тартмалары).

60. Урамнар, юллар, жәяүлеләр йөри торган тротуарлар, торак кварталлар, ишегаллары, предприятие, учреждение, оешма территорияләре, шулай ук жәмәгать һәм торак йортларның аншлагы һәм номер билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләр, жирлек мәгълүмат элементлары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

61. Биналарның һәм корылмаларның милекчеләре милек формасына бәйсез рәвештә проектлар буенча биналарның һәм корылмаларның архитектур-сәнгати яктыртылышын булуын һәм эшләвен тәмин итәргә тиеш.

62. Эшләмәүче яктырткычларның саны төп майданнарда, магистраль һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә 3% тан артырга тиеш түгел, башка торак пункт территорияләрендә (район эһәмиятендәге урамнарда, ишегалды территорияләрендә) – 5%, жир асты жәяүле чыгуларда көндөзгә, шулай ук кичке һәм төнге режимнарда – 10% (10 тоташтырылган яктырткычка 1 тоташтырылмаган рөхсәт ителә).

63. Гамәлдән чыккан, составында терекөмеш булган лампалар махсус шул макст өчен билгеләнгән бүлмәләрдә сакланырга һәм аларны утильләштерүче предприятиеләргә озатылрга тиеш. Алда күрсәтелгән лампаларны чүплекләргә яки чүп эшкәртүче заводларга озатылрга тиеш түгел.

64. Тышкы яктырту жайланмаларының тимер баганалары, кронштейннары һәм башка элементлары чиста халәттә тотылырга, кәкрәйгән булмаска, күгәрәксез булырга һәм милек хужалары тарафыннан (хужалар, кулланучылар) кирәк булган саен, ләкин өч елга бер тапкырдан да кимрәк булмыйча, буялырга, карап тотылырга тиеш.

65. Урамдагы, йортлар янындагы яктырту жайланмаларын карап тору,

ремонтлау һәм бердәм тышкы яктырту системасына тоташтыру эшләрэн, муниципаль сатып алу нәтижэләрэн урнаштырган, әлеге эшләрне эшлэргә рөхсәт алу максатыннан үткәрелгән, бәйгедә жиңгән вәкаләтле орган яки специальләшкән оешма тарафыннан алып барыла.

Торак йортларның тапшыру бүлгечләрэнә тоташтырган йорт яны утларын карап тоту һәм ремонтлау идарәче оешмалар тарафыннан башкарыла.

66. Тышкы яктырту баганалары, жәмәгать (тимер юл) транспорты контакт челтәре баганалары, саклагыч, аеру коймалары, юл корылмалары һәм юл жиһазлары элементлары буялырга, язулардан, теләсә нинди мәгълүмати-басма продукциядән арындырылырга, төзек һәм чиста хәлдә тотылырга тиеш тиеш.

67. Тышкы яктырту баганаларын, жәмәгать (тимер юл) транспортының контактлы челтәре баганаларын алыштырганда, күрсәтелгән конструкцияләр аларның хужалары тарафыннан өч тәүлек агымында сүтелергә һәм чыгарылырга тиеш.

Юллардагы бәрәп аударылган тышкы яктырту баганаларын чыгару аларның хужалары тарафыннан кичекмәстән башкарыла, калган территорияләрдә – мондый зарурлык (сүтү) билгеле булу белән бер тәүлек эчендә.

68. Тышкы яктырту баганаларына һәм жәмәгать (тимер юл) транспортының контактлы челтәре баганаларына беркетелгән элемент һәм объектларның төзек һәм куркынычсыз хәле һәм канәгатьләнәрлек тышкы күренеше өчен бу баганаларның милекчеләре (хужа) жаваплылык тотат.

69. Чыбыклар өзәлгәндә, баганалар, изоляторлар зарарланганда тышкы яктырту жайланмаларын эксплуатацияләү рөхсәт ителми.

Тышкы яктырту жайланмалары эшендә барлыкка килгән, электр үткәргечләре өзәлү яки терәк баганаларга зыян китерү белән бәйлә бозылулар, билгеле булгач ук, кичекмәстән төзәтелергә тиеш.

70. Электр чыбыкларын, кабельләрне рөхсәтсез, үз белдегәң белән, тышкы яктылык челтәрләрэнә һәм жайланмаларына тоташтыру рөхсәт ителми.

71. Тышкы яктырту объектлары яки тышкы яктырту чаралары белән жиһазландырылган объектларның милекчеләре (хужалары), шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмалар түбәндәгеләргә бурычлы:

-урамнарны, юлларны тиешенчә яктыртуны, баганаларның һәм яктырткычларның, яктырту жайланмаларының сыйфатын күзәтеп торырга, бозылган яки зыян күргән очракта вакытында ремонт ясарга;

-билгеләнгән тәртип нигезендә яктырту утларын кабызуны һәм сүндерүне тәмин итеп торырга;

-тышкы яктырту утларын кую, карап тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү, шулай ук рәсмиләштерү кагыйдәләрэн үтәргә;

-тышкы яктырту фонарьларын үз вакытында алмаштырырга.

Кече архитектура формаларын карап тоту

72. Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү өчен кирәкле жайланмалар, су жайланмалары, муниципаль мебель, жирлек территориясендәге коммуналь-

көнкүрөш һәм техник жиһазлар керә.

73. Кече архитектура формаларын карап тору участкаларының хокукый ияләре

тарафыннан, файдалануга бирелгән территориядә урнашкан жиһазлар чыгарылыш чикләрендә - вәкаләтле орган тарафыннан тәмин итүчелә (подрядчик, башкаручыны) билгеләү буенча үткәрелгән эшләр нәтижәләре буенча әлеге эш төрләрән уздыруга муниципаль оешма белән килешү (контракт) нигезендә тәмин ителә.

74. Кече архитектура формалары хужалары түбәндәгеләрне тәмин итәргә бурычлы:

- кече архитектура формаларының чиста һәм төзек хәлдә булуын карап

торырга;

- язгы чорда аларны иске буяулардан, күгәрәкләрдән арындырырга, юдыртып яңартып буярга, шулай ук ватылган элементларын яңаларга алмаштырырга;

- кышкы чорда кече архитектура формаларын, шулай ук алар янына килү юлларын кардан, боздан һәм бозлавыклардан чистартырга;

- шомә өслекле киртә куеп комлыклар урнаштырырга һәм андагы комны елга бер тапкырдан да сирәк булмыйча алмаштырырга;

- хужалык мәйданчыкларында һәм ял мәйданчыкларында урнаштырылган балалар һәм спорт жиһазларының конструкция элементлары ныклыгын, ышанычлылыгын һәм куркынычсызлык таләпләренә туры килүен күзәтеп торырга;

- фонтаннар эшләгән чорда көн саен су өслеген чүптән чистартып торырга;

75. Рөхсәт ителми:

- кече архитектура формаларын төп билгеләнеше буенча кулланмау (балалар өчен ясалган уен мәйданчыкларында өлкәннәргә ял итү, спорт мәйданчыкларында керләр киптерү һәм башкалар.);

- теләсә ниндә мәгълүмати-басма продукцияне кече архитектура формаларына элү һәм ябыштыру;

- кече архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын вату яки аларга зыян китерү;

- фонтаннарда су коену.

Стационар булмаган объектларны карап тору

76. Стационар булмаган объектларны урнаштыру муниципаль хокук актында билгеләнгән тәртипләр буенча, мондый объектларны урнаштыру схемасы нигезендә гамәлгә ашырыла.

77. Жиһаз участкасын арендага килешүе срогы чыкканнан соң, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан сүтеп алына, ә жиһаз участкасын бушатыла һәм беренчел хәләткә китерелә.

78. Стационар булмаган объектларның хужалары булган юридик һәм физик затлар түбәндәгеләргә бурычлы:

- аларны төзәтү һәм буяу эшләрән башкарырга. Ремонт, проект документациясе белән билгеләнгән төсләр кулланылышын, гомуми тышкы торышын исәпкә алып башкарылырга тиеш;

- якин-тирә территориядә үскән яшел үсентеләрнең, газоннарның, бордюр

ташларының, кече архитектура формаларының (алар булганда) сакланышын күзәтеп торырга, билгеләнгән территорияне әлегә Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләр нигезендә карап торырга;

-стационар булмаган объектлар янында чүп савытлары урнаштырырга, чүп савытларын көн дәвамында кирәк булган саен, эмма бер тапкырдан да ким булмыйча чистартырга, елга бер тапкырдан да ким булмыйча аларны буярга;

79. Рөхсәт ителми:

-стационар булмаган объектлар янына янкормалар, козыреклар, япма корылмалар һәм башка проект буенча каралмаган конструкцияләр төзү;

-стационар булмаган объектлар янына сәүдә-суыткыч жиһазлар урнаштырырга;

-стационар булмаган объектлар янында һәм аларның түбәләрендә тартмалар, товарлар, детальләр, башка төрле көнкүреш һәм житештерү характерындагы предметларны жыю, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатында файдалану;

-стационар булмаган объектлар арасында янгынга каршы булдырылган ачыклыкларны жиһазлар, калдыклар белән каплау;

Төзелеш мәйданчыкларын карап тоту

80. Төзелеш мәйданчыкларын карап тоту, ремонт, төзелеш һәм башка төрле эшләр тәмамланганнан соң төзекләндерү төзүчегә йөкләнә.

Төзелеш бетмәгән, төзелеш эшләре алып барылмый торган төзелеш объектлары төзелеш чөлтәләре белән ябылган булырга тиеш.

81. Төзелеш, ремонт һәм башка шундый төр эшләр башланыр алдыннан һәм эшләр башкарылган чорда түбәндәгеләрне эшләргә кирәк:

-төзелеш мәйданчыгының бөтен периметры буенча Башкарма комитетның хокукый актлары таләпләренә туры китереп типовой коймалар урнаштырырга;

-төзелеш мәйданчыгы коймасының гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәмин итәргә;

-төзелеш мәйданчыгы коймаларының тиешле техник халәтен күзәтеп торырга, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басма продукциядән һәм граффитидан вакытында чистартып торырга;

-төзелеш мәйданчыгы территориясенә кергән урында, гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирә торган, төзелеш объектының мәгълүмат щитын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;

-төзелеш мәйданы периметры буенча тышкы яктыртуны тәмин итәргә ;

-төзелеш мәйданчыгына төзекләндерелгән керү юллары, эчке мәйдан юллары һәм чыгу юлында, автомобиль йөри торган урамнар (юлларга) пычрак һәм чүп чыгаруны булдырмас өчен, транспорт чараларын чистарту яки көпчәкләрен юу пунктлары булдырырга;

-төзелеш мәйданчыгы территориясендә көнкүреш каты, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын жыю өчен контейнерлар һәм (яки) бункерлар урнаштыруны тәмин итәргә;

-төзелеш мәйданчыгы территориясеннән билгеләнгән тәртиптә көнкүреш

каты, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын, чыгаруны оештыруны тээмин итэргэ;

-төзелеш майданчыгы территориясеннән жыештырылган һәм төзелеш калдыкларыннан арындырылган карны билгеле тэртиптә килешенгән махсус урыннарга чыгаруны тээмин итэргэ;

-эшлэр башкарылган вакытта эшлэүче жир асты инженер коммуникацияләрен, тышкы яктырту челтэрләрен, яшел үсентелэрне һәм кече архитектура формаларын саклауны тээмин итэргэ.

82. Төзелеш материаллары, жиһазлары, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче биналар, эшчелэрнең һәм хезмәткэрлэрнең вакытлыча урнашу өчен көнкүреш вагоннары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен вакытлыча саклау һәм жыю өчен билгелэнгән урыннар, төзелеш оешмасы проекты нигезендә, төзелеш майданнары чикләрендә урнаштырыла.

83. Рөхсәт ителми:

-торак зонасы янында, гражданның шәхси һәм жәмәгать куркынычсызлыгын тээмин итү белән бәйлә коткару, авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшлэрне исәпкә алмыйча, тынычлыкны бозып алып барыла торган төзелеш, ремонт, төяү-бушату һәм башка эшлэрне 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгәткә кадәр оештыру һәм үткэрү;

-Башкарма комитетның тиешле рөхсәтеннән (күрсәтмәсеннән) башка автомобиль юлларының һәм тротуарларның тараюы яки ябылуы барлыкка килү;

-чүп-чар яндыру һәм төзелеш житештерүе калдыкларын утильләштерү.

Күмү урыннарын карап тоту

84. Этик, санитар һәм экология таләпләре нигезендә тапшырылган күмү урыннарын карап тоту Федераль законнар һәм муниципаль хокук акты билгеләгән күмү урыннарын карап тоту кагыйдәләренә туры китереп гамәлгә ашырыла.

85. Күмү урыннарының санитар хәлен карап торуны тээмин итүчене (подрядчикны, башкаручыны) билгеләү нәтижәләре буенча әлеге төр эшлэрне үткэрүгә муниципаль контракт төзегән специальләшкән оешмалар гамәлгә ашыра.

86. Күмү урыннарын карап тотуга таләпләр:

-зиратларда жәмәгать бәдрәфләрә чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Жәмәгать бәдрәфләрләрә янындагы чүп савытларычистартылган булырга тиеш;

-зират территориясендәге калдыклар өчен контейнерлар һәм чүп савытлары чистартылган булырга тиеш. Калдыклар туплану күләменә карап, 3 көнгә бер тапкырдан да ким булмаганча чыгарылырга тиеш;

-ауган һәм авария хәлендәге агачларның булуы рөхсәт ителми. Авария хәлендәге агачлар табылган вакытыннан бер тәүлек дэвамьнда чыгарылырга тиешле;

-каралмаган каберлэрнең яки шәхеслэрә билгеләнмэгән мәетлэрнең каберлэрә пычрак һәм чүптән арындырылырга, калкулык һәм кабер ташы белән жиһазланырга тиеш.

87.Күмү урыннарын кышкы чорда карап тору үзенчәлекләрә:

-зиратның үзәк юллары, килү юллары, тротуарлар киңәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Бозлы катламнарсыз тигез кар ятмасы рөхсәт ителә;

-үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Автомобиль йөрү юллары һәм тротуарларны эшкәртү кар явып туктауга башланырга тиеш;

-беренче чиратта кар чыгаруны, үзәк һәм килү юлларынан бозларны ватып, барлыкка килгән кар-боз өемнәрен чыгаруны оештырырга кирәк;

-бозлавыкка каршы материалларны күмү урыннарының жәяүлеләр зоналарында куллану, юлдан чистартыла торган тозлы кар һәм бозны каберләр, газоннар, куаклыктар өстенә өю рөхсәт ителми.

88. Күмү урыннарын жәйге вакытта карап тоту үзенчәлекләре:

-үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберлекләр аралары һәм күмү урыннарының гомуми кулланылыштагы башка территорияләре төрле пычранулардан арындырылырга тиеш;

-агачларны санитар кисү, агач-куаклыктарның чүп үсентеләреннән чистарту чаралары ел саен үткәрелергә тиеш.

89. Күмү урынын, кабер өсте корылмаларын (тәреләр, һәйкәлләр, плиталар,склеплар һ.б.), карап тору, чәчәк һәм декоратив куаклыктар утырту, колумбарийдагы нишаларны карап тору эшләре үлгәннәрнең хатыны (ире), туганнары, законлы вәкилләре яки башка затлар тарафыннан санитар таләпләрне мәжбүри үтәп гамәлгә ашырыла.

Автотранспорт чараларын озакка һәм кыска срокка саклауга кую урыннарын карап
тору

90. Автотранспорт чараларын озакка һәм кыска срокка саклауга кую урыннарын (ары - автокую) карап тору автокуюны урнаштыру өчен бирелгән жир участогының хокук иясе (ары – хужа) тарафыннан гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

-автокую территориясенә бөтен периметрын механик һәм тышкы мохит тәэсир итүләренә чыдамлы койма белән әйләндереп алырга;

-автокую коймаларының тиешле техник хәлдә тотылуын, аларның чисталыгын күзәтеп торырга, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартып торырга;

-автокую территорияләрендә, автокую белән янәшә территорияләрдә материаллар туплауны, сүтелгән транспорт, төрле конструкцияләрне саклауны булдырмаска;

-автокую территорияләрен гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә жавап бирә торган, яктылыкның тигез таралуын тәмин итүче тышкы яктырту белән жиһазларга;

-автокую территорияләрендә машина юуны, яну-майлау материаллары аккан автомобильләрне саклауны булдырмаска;

-автокую территорияләрен санитар һәм янгынга каршы кагыйдәләрне үтәп карап тотарга;

-даими рәвештә санитар эшкәртү һәм чистарту үткәрергә, калдыктарны жыю өчен контейнерлар (чүп савытлары) урнаштырырга, көнкүреш каты калдыктарын,

карны даими чыгарып торуну тээмин итэргэ;

- инвалидларга автокую территориялэренэ каршылыксыз үтү мөмкинлеген тээмин итэргэ. Инвалидлар махсус автотранспорт чараларын кую урыннарыннан 1995 нче елның 24 ноябрэннэн 181-ФЗ номерлы “Россия Федерациясендэ инвалидларны социаль яклау турында” Федераль законының 15 нче маддэсе нигезендэ түлэүсез файдаланалар.

Авыл жирлеге территориясен бэйрэмчэ бизэу

92. Авыл жирлеген бэйрэмчэ бизэу истәлекле вакыйгалар белән бэйле дәүләт бэйрэмнәре һәм башка бэйрэмнәр, чаралар үткәрү вакытында башкарыла.

Бэйрэмчэ бизәләш дәүләт һәм муниципаль флагларын, лозунглар, гирляндлар, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, трибуна, эстрада, шулай ук бэйрэм иллюминацияләре урнаштыруны үз эченә ала.

Бэйрэмчэ бизәләш элементларын ясау һәм урнаштыру вакытында юл хәрәкәтен көйләүнең техник чараларын алып кую, аларны зарарлау һәм аларның күренеп торуну начарайту рөхсәт ителми.

IV. Жирлек территориялэрен, төзекләндерү эшлэренә исемлеген һәм аларны башкаруның вакытын да кертеп, жыештыруның тәртибе. Жирлек территориясен жыештыру һәм карап тотуга гомуми таләпләр

93. Авыл жирлеге территориясен жыештыру һәм карап тоту түбәндәгечә башкарыла:

- 1) жәйге чорда - 15 апрельдән 14 октябрыгә кадәр;
- 2) кышкы чорда-15 октябрдән 14 апрельгә кадәр.

Әлеге срокларга, һава шартларына бэйле рәвештә, жирлек башкарма комитеты тарафыннан төзәтмәләр кертелергә мөмкин.

94. Жирлек территориясен жыештыру түбәндәгеләрне юллар белән гамәлгә ашырыла:

- 1) жирлек территориясен жыештыру, карап тоту буенча системалы эшләр башкару;
- 2) Башкарма комитетның хокукый актлары нигезендә каралган массакуләм чаралар (өмәләр) үткәрү.

95. Жирлек территориясен жәйге чорда жыештыру жирлек территориясенә пычрануын һәм тузанлануын киметү максатыннан юу, су сибү, себерү һәм жирлек территориясен карап тоту буенча башка эшләр үткәрү юлы белән башкарыла һәм үз эченә түбәндәгеләрне ала:

-ясалма өслекле территорияләрне себерү (коры һава шартларында су сибү), яңгыр канализациясе белән жиһазландырылган урам-юл челтәре объектларының һәм ясалма өслекле башка территорияләрнең юл өслегеннән тузан һәм пычракны юу. Юл өслекләрән , мәйданнарны, тротуарларны һәм башка ясалма өслекле территорияләрне юу өслекнең бөтен киңлеген алып башкару;

-яңгыр канализациясенә рәшәткәләрен чистарту;

-бөтен территориядән чүпләрне жыю;

-ел саен, 1 нче июньгә, кадәр кече архитектура формаларын, бакча һәм урам жиһазларын, чүп савытларын, спорт һәм балалар майданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

-чиклэнгән файдаланудагы һәм махсус билгеләнештәге яшеллэндерелгән территорияләрне исәпләмичә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә үләнне даими рәвештә чабу (үлән биеклеге 15 см.дан артса), һәм чабылган үләнне тәүлек эчендә жыештыру;

-яфрак коелу чорында – тәүлеккә бер мәртәбә коелган яфракларны жыю һәм чыгару;

-юуны үткәргәннән соң, бордюр янындагы улакларны чүптән чистарту.

96. Гомуми кулланылыштагы территорияләрне кышкы чорда жыештыру үз эченә түбәндәгеләрне ала:

-юл өсләрен һәм тротуарларны кардан, боздан һәм чүптән чистарту;

-бозлавык һәм тайгак барлыкка килгәндә – жәяүлеләр зоналарына, баскычларга ком сибү, юл өсләрен бозлавыкка каршы материал белән эшкәртү;

-язгы чорда – карны йомшарту һәм кар суларын агызу.

97. Жирлек территориясендә башкарыла торган жыештыру эшләренең технологиясе һәм режимнары, һава шартларына бәйсез рәвештә, транспорт чаралары һәм жәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәмин итәргә тиеш.

98. Жәяүлеләр тротуарларын, тротуарларын, жир өсте кичүләрен, баскычларны кышкы вакытта жыештыру үзенчәлекләре:

-жәяүлеләр тротуарлары, баскычлар кар интенсив яуган вакытта бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелгә һәм чистартылырга тиеш;

-бозлавык барлыкка килгәндә бозлавыкка каршы материаллар белән беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә. Бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгак билгеле булганнан соң дүрт сәгатътән дә артмаска тиеш;

-калдыклар һәм химик реагентлар белән пычранмаган йомшак карны, яшел үсентеләрне зарарламау һәм кар сулары агып китүне тәмин итү шарты белән, газоннарга яки башка бу максатлар өчен билгелэнгән урыннарга урнаштырырга рөхсәт ителә.

99. Жирлек территориясендә рөхсәт ителми:

-урамнарны, майданнарны, яшел үсентеләр булган участокларны, газоннарны, пляжларны һәм гомуми файдалануда булган башка территорияләрне чүпләргә;

- гамәлдәге законнар нигезендә билгелэнгән жирләү урыннарыннан читтә булган гомуми файдалану территорияләрендә мемориаль кабер өсте корылмалары (истәлек корылмалары, чардуганнар) урнаштыру;

- бу максатлар өчен каралмаган урыннарда, шул исәптән жәмәгать транспорты муниципаль маршрутының соңгы тукталышларында транспорт чараларын юу, салоннарны чистарту һәм техник хезмәт күрсәтү;

-биналарны һәм корылмаларның төзекләндерү элементларын, һәйкәлләрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, кече архитектура формаларын һәм гомуми кулланылыштагы башка төзекләндерү элементларын жимерергә, аларга зыян китерергә, шулай ук аларны үз белдегәң белән үзгәртеп ясау, үзгәртеп кору һәм башка урынга күчерү;

- жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, йорт диварларында, баганаларда, рәшәткәләрдә (койма) һәм башка бу максатлар өчен каралмаган объектларда граффити язу, ясау, мәгълүмати-басма продукцияне ябыштыру һәм элү;
- күчемле мөлкәтне тапшырылган жир кишәрлекләре чикләреннән һәм (яки) коймаларыннан читтә урнаштыру һәм саклау;
- тартмаларны, сәнәгать товарларын һәм башка сәүдә предметларын тротуарларда, газоннарда, юлларда тезү һәм урнаштыру;
- күрсәтелмәгән урыннарда кар өю;
- тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка жайланмалар куеп, үз белдегә белән юлларны һәм тротуарларны каплау.

100. Рөхсәтсез урыннарда калдыклар ташлаган затлар үз акчалары хисабына әлеге территорияне чистартарга һәм жыештырырга, ә кирәк булганда - жир кишәрлегенә рекультивация үткәрергә тиеш.

20 тәүлек эчендә рөхсәтсез урында калдыклар ташлаган зат табылмаса, калдыкларны жыю һәм рөхсәтсез чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү әлеге территорияне жыештыру өчен жаваплы оешмалар (яки калдыкларны чыгаруны, әгәр модый төр хезмәт килешү белән каралган булса, гамәлгә ашыручы специальләшкән оешма) тарафыннан башкарыла.

101. Билгеләнгән тәртиптә тапшырылмаган һәм муниципаль миләктә булган жир участкаларында (территорияләрдә) стихияле рәвештә барлыкка килгән чүплекләренә бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәмин ителә.

Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын жыештыру

102. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (ары – юллар) жыештыру автомобильләр йөри торган өлешне, тротуарларны, парковкаларны (парковка кесәләрен), жәмәгать транспортын көтү тукталышларын, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүптән, кардан һәм боздан чистартуны үз эченә ала.

103. Язгы-жәйге чорда юлларны жыештыру юуны, су сибүне, тузаннарны бетерүне, себерүне үз эченә ала.

Көзге-кышкы чорда юлларны жыештыру чүпне, кар һәм бозны, пычракны жыештыру һәм чыгару, юлларга комлы-тозлы катнашма сибү, тротуарларга коры ком сибүне күз алдында тоту.

104. Юл буенда урнашкан чүп савытларын көнгә бер мәртәбә, тукталыш майданчыкларында – көнгә ике мәртәбә чистарту.

105. Жәмәгать транспортын көтү павильоннары тузанланмаса, юылган һәм буялган булырга, рөхсәт ителмәгән мәгълүмати-басма продукциядән, граффитидан чистартылырга тиеш.

106. Юлларны жәйге жыештыруга аерым элементлар буенча таләпләр:

- автомобиль йөри торган өлеш төрле пычранулардан бөтен киңлегенә тулысынча чистартылырга һәм юылырга тиеш;

- ике метрлы улак зоналарында грунтлы-комлы утырымнар һәм пычранулар булмаса тиеш. Специальләшкән машиналар эшләгән аралыкта барлыкка килергә мөмкин булган ком кисәкчекләре һәм төрле вак чүпләр белән аз гына пычранулар рөхсәт ителә.

-юл кырыйлары эре габаритлы калдыктардан һәм башка чүплөрдән чистартылырга тиеш;

107. Юлларны кышкы чистартуға таләпләр:

-юлларны кышкы чистарту үз эченә түбәдәгеләрне ала:

автомобильләр йөри торган өлешне, жәмәгать транспортын көтү тукталышларын кардан һәм боздан чистарту, себерү, карларны эттерү һәм карларны чыгару.

108. Рөхсәт ителми:

- тротуарларга, автомобильләр йөри торган өлешкә һәм үтү юлларына квартал эчендәге юллардан, ишегалды территорияләреннән, предприятие, оешмалардан, төзелеш мәйданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан 8.00 дән соң, шулай ук автомобильләр йөри торган өлешне чистартучы зат белән килешү булмаганда, кар, боз этеп чыгарырга һәм күчерергә;

-тротуарларда, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм яшел үсентеле территорияләрдә бозлавыкка каршы реагент сыйфатында техник тоз һәм сыек хлорлы кальций кулланырга;

-билгеләнгән тәртиптә килешенмәгән урыннарда кар чыгару һәм туплау;

-кар өемнәрен урнаштырырга;

-юл һәм урамнарның бер тигезлектә кисешкән урынында һәм тимер юлны кичүләр янәшәсендә күз күреме өчпочмагы зонасында;

-жәмәгать транспортын көтү тукталышларына 20 м дан якынарак;

-транспорт коймалары яки күтәрәнке бордюрлар белән жиһазландырылган юл участкаларында;

-тротуарларда;

-янәшә территорияләргә керү юлларында;

-автотранспорт көпчәкләрендә юлларга пычрак һәм грунт алып чыгу;

- грунт, чүп-чарны, коела торган төзелеш материалларын, жиңел тартмаларны, киселгән агачларны брезент яки юлларны пычратуға юл куймаслык итеп башка материал белән капламыйча бер урыннан икенче урынга күчерү, шулай ук юлга, тротуарларга, юл кырыйларына яки юл янындагы газон полосасына түгелү мөмкинлеген булдырмаучы чаралар күрмичә төзелеш катнашмаларын һәм эретмәләрне (шул исәптән цемент-ком эремәсен, известь, бетон катнашмаларын) транспортларга.

Кешеләрнең ял итү һәм халык күп була торган урыннарны жыештыру һәм санитар карап тору

109. Кешеләрнең ял итү һәм халык күп була торган урыннарда түбәндәгеләр керә:

-мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, жирлек урманнарында оештырылган ял итү урыннары, пляжлар;

-актив ял итү һәм тамаша чаралары урыннары – стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары һәм б.ш.;

-сәүдә итү (ваклап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган ваклап сату челтәре объектларының комплексы), жәмәгать туклануы, социаль-

мәдәни билгеләнешле, көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары территорияләре;

-административ һәм жәмәгать биналарына, учреждениеләргә килеп тоташа торган территорияләр

110. Мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын һәм гомуми кулланыштагы башка территорияләргә жыештыру:

-кышкы вакытта парклар, бакчалар, скверлар, бульварлар, яр буйлары һәм башка ял итү урыннарында юлларны чистартканда, химик реагентлар белән пычранмаган йомшак карны, яшел үсентеләргә зарарламау һәм кар сулары агып китүне тәмин итү шарты белән бу максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарға урнаштырырга рөхсәт ителә.

111. Ваклап сату базарларын жыештыру һәм санитар торышын карап тоту:

-ваклап сату базарлары территорияләре (ары – базар) төзекләндерелгән, бәдрәфләр, хужалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм чүп савытлары белән жиһазландырылган булырга тиеш, каты каплаулары һәм яңгыр һәм кар суларын агызу өчен авышлыклары, шулай ук суүткәргече һәм канализациясе булырга тиеш;

-базар территориясен төп жыештыру эшләре базар ябылганнан соң башкарыла. Көндөз патрульле жыештыру һәм көнкүреш каты калдыклары белән тулган чүп савытларын чистарту эшләре башкарыла;

-елның жәйге чорында базар территориясендә мәжбүри рәвештә атнага бер тапкыр юеш жыештыру башкарыла;

-базар территориясә 40 кв.м мәйданга 1 чүп савыты исәбеннән, чүп савытлары белән жиһазландырыла, алар арасындагы ераклык киштәләр линиясә буйлап 10 м дан артмаска тиеш.

112. Базар территориясендә һәм аның янында урнашкан оешмаларга, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренә, киоскларга, сәүдә палаткаларына һәм павильоннарга көнкүреш каты калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү төземичә эшчәнлек алып барырга рөхсәт ителми.

113. Сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларын жыештыру һәм санитар хәлен карап тору:

-сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларын тулысынча жыештыру тәүлеккә кимендә ике тапкыр (иртән һәм кичен) башкарыла. Көндөз патрульле жыештыру һәм көнкүреш каты калдыклары белән тулган чүп савытларын чистарту эшләре башкарыла;

-сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларына керү урыннарына кимендә ике чүп савыты куела;

-калдыкларны чыгару тәмин ителә.

114. Башка сәүдә мәйданчыкларын, стационар булмаган ваклап сату чөптәре, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлар территорияләрен жыештыру, елның жылы вакытында, алар ябылганнан соң, мәжбүри алдан су сибеп башкарыла. Агымдагы жыештыру эшләре көн дәвамында башкарыла. Көнкүреш калдыкларын көндәлек чыгару тәмин ителә.

115. Ял итү һәм кешеләрнең күп була торган урыннарын төзекләндерү:

-ял итү һәм кешеләрнең күп була торган урыннары территорияләрендә төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегә каты өслек төрләрен (плитка яки асфальт),

өслекләр бәйләнеше элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп савытлары һәм чүп-чар өчен кече контейнерлар, урам техник жиһазлары, яктырту жиһазларын, архитектур-декоратив яктырту жиһазларын, жирлекнең мәгълүмати күрсәткечләрен, яшелләндерү участкаларын саклау элементларын (металл киртәләр, капламнарның махсус төрләре һәм б.ш.) үз эченә ала;

-ял итү һәм кешеләр күпләп жыела торган барлык территорияләрнең дә, пляжлардан тыш, каты катламлы өслеге яки үлән һәм яшел үсентеләр үскән өслекле жире булырга тиеш;

- ял итү һәм кешеләр күпләп жыела торган урыннарның территорияләрендә яшелләндерү участкаларын чәчәк түтәлләре, газоннар, аерым, төркемләп, рәтләп утыртылган үсентеләр һәм яшелләндерүнең башка мобиль формалары рәвешендә проектларга кирәк;

- кешеләр күпләп йөри һәм ял итә торган урыннарда жиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф кабиналары урнаштырылырга һәм алар бәдрәфләрне урнаштыру һәм карап тоту таләпләренә җавап бирергә тиеш.

- ял итү урыннары территорияләрендә яки кешеләр күпләп жыела торган урыннарда урнашкан фонтаннар, буалар, елга ярлары, пычранган саен, чистартылырга тиеш.

-массакуләм чаралар үткәргәндә, аларны оештыручылар чаралар үткәрелгән урыннарны җыештыруны һәм бозылган төзекләндерүне кабат торгызуны тәмин итәргә тиеш. Чаралар үткәру урынын җыештыру һәм бозылган төзекләндерүне кабат торгызу тәртибе чараларны үткәргә билгеләнгән тәртиптә тиешле рөхсәт итүне алган вакытта билгеләнә.

116. Ял итү һәм кешеләрнең күп була торган урыннарында рөхсәт ителми:

-әржәләр һәм сәүдә жиһазларын моның өчен каралмаган урыннарда саклау һәм урнаштыру;

-территорияне житештерү һәм куллану калдыклары белән пычрату;

-автотранспорт чараларын юу һәм ремонтлау, файдаланылган ягулык-майлау сыеклекларын түгү;

-билгеләнгән тәртипне бозып, автокуюлар, гаражлар, аттракционнар төзү, реклама конструкцияләрен урнаштыру;

-газоннарны, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларын зарарларга;

-кече архитектура формаларын зарарларга һәм аларны урнаштырылган урыннарыннан күчерергә;

-сыек продукт калдыкларын, сатуратор җайланмаларындагы суларны, квас, пиво цистерналарын тротуарларга, газоннарга, жирлек юлларына түгәргә;

-законсыз рәвештә автотранспорт чараларын түләүле куюны оештыру;

-үз белдегә белән стационар булмаган объектларны урнаштыру;

-тротуарларның асфальт-бетон капламын, янәшәдәге яшел зоналарның һәм төзекләндерүнең башка элементларының бөтенлеген бозу;

-территориягә сәүдә-суыту жиһазлары чыгарып урнаштыру;

-көнкүреш каты калдыкларын, идарәче оешмалар белән калдыкларны контейнерларга (бункерларга) урнаштыру турында килешү төземичә, халыктан каты көнкүреш калдыклары жыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга) салырга;

-тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар һәм башка жайланмалар урнаштырып, үз белдеген белән тротуарларны рөхсәтсез капларга;

-товарларны сәүдә объектларыннан читтә урнаштырырга;

- учак кабызырга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткәрергә, мангаллар һәм ачык ут ярдәмендә ризык әзерләү өчен башка жайланмалар кулланырга.

Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен жыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

117. Йорт яны территориясен жыештыру:

- жыештыру алдагы тәртип буенча үткәрелергә тиеш: тротуарларны, жәяүлеләр юлларын (бозлавык һәм тайгак очрагында – ком сибү), ә аннары – ишегалды территорияләрен;

-жыештыру, кар яуганда башкарыла торган кар чистартудан башка, 8.00 гә кадәр үткәрилә.

Мехеникалаштырылган жыештыруны үткәру көндезге вакытта машиналарның 4км/сәг. кадәр тизлегендә үткәрилә.

118. Жәйге жыештыру:

-йорт яны территорияләрен жәйге жыештыру: себерү, кулдан яки махсус машиналар ярдәмендә су сибү, юу – иртән, иртәнге, һәм соңгы, кичке, сәгәтьләрдә үткәрелергә тиеш;

-тротуарлар юуны бары улак яны полосасы белән турыдан-туры чикләнгүче ачык тротуарларда һәм биналардан юлларга таба юнәлештә башкарырга кирәк;

- эссе көннәрдә тротуарларга, зарурлыгына карап, ләкин көнгә ике тапкырдан да ким түгел су сиптерелә.

119. Кышкы жыештыру:

-түбәләрдә жыелган кар жиргә вакытында төшерелергә һәм улак яны полосасына эттерелергә, ә киң тротуарларда – өемнәргә тупланырга тиеш;

-жыештырыла торган кар тротуарлардан автомобиль йөрү юлларына таба улак яны полосасына, ә ишегалларында – кар туплау урыннарына эттерелергә тиеш;

-квартал эчләрендәге юллардан эттерелгән карны күчләргә һәм өемнәргә борт ташларына параллель рәвештә тупларга, яки автомобиль юллары кырыена, кагыйдә буларак, роторлы карчистарткычлар ярдәмендә урнаштырыла;

-автомобиль юлларыннан газон белән аерылган, киңлеге 6 м дан арткан тротуарларда карны соңыннан жыештыру өчен тротуар уртасына эттерергә мөмкин;

-карны өемнәргә һәм күчләргә туплау эше кар явып туктаганнан соң тротуарларда алты сәгәтьтән соңрак булмаган, башка территорияләрдә 12 сәгәтьтән соңрак булмаган вакыт эчендә тәмамланырга тиеш;

- ишегалларында, квартал эчендәге юлларда жыела торган ком-тоз катнашмалары белән пычранмаган карны, яшел үсентеләрнең сакланышын һәм эрегән кар сулары агып китүен тәмин итү шарты белән, жәяүлеләрнең һәм автотранспортның тоткарлыксыз йөрүенә комачауламый торган газоннарда һәм буш территорияләрдә тупларга рөхсәт ителә;

-тротуарлардан һәм квартал эчендәге юлларны кулдан жыештырганда, кар

тулысынча кыргыч белән чистартылырга тиеш. Камилләштерелгән юл өслеге булмаганда, карны движоккача, кар катламын соңыннан тыгызлау өчен калдырып, жыештырырга кирәк;

-тайгак барлыкка килгәндә юл өслекләре 0,2-0,3 кг/м нормасында ком-тоз катнашмасы белән тараткычлар ярдәмендә эшкәртелергә тиеш;

-эшкәртүдән соң йомшарган бозлар, ачык грунтка, агач төплөрөнә һәм газоннарга эләкмәслек итеп, эттерелергә яки себерелергә тиеш.

120. Яз житкәч түбәндәгеләр башкарыла:

-кар суларының нормаль агуын булдырырга кирәк жирләрдә канауларны чистарту һәм юдыру;

-кар суларын системалы рәвештә яңгыр канализациясе люкларына һәм кабул итү коеларына кудыру;

-кар эрегәннән соң ишегалды территорияләрен чүптән, калган кар һәм боздан чистарту.

121. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен карап тоту:

-күпфатирлы йортның йорт яны территориясен (ары – йорт яны территориясе) карап тоту үз эченә түбәндәгеләрне ала:

-даими жыештыру;

-күзәтү һәм яңгыр коеларының люкларын һәм рәшәткәләрен, дренажлар, улаклар, һәм су агызучы торбаларны ремонтлау һәм чистарту;

-инженерлык челтәрләренә күзәтү коеларына, янғын вакытында су белән тәэмин итү чыганаclarына (гидрантларга, сулыкларга һәм башкаларга) тоткарлыксыз якин килү мөмкинлеген тәэмин итү;

-көнкүреш каты һәм эре габаритлы калдыкларны жыю һәм чыгару;

-яшелләндерү һәм утыртылган яшел үсентеләрне карап тору;

-кече архитектура формаларын карап тору, чираттагы һәм капитал ремонт ясау.

122. Бөтен төр калдыклар суүткәрмәүче өслекле контейнер майданчыкларына, көнкүреш каты калдыкларын туплау нормаларына туры китереп, тиешле санда куелган контейнерларга һәм бункерларга жыелырга тиеш.

123. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданныр түбәндәгеләргә бурычлы:

-йорт яны территорияләрендә чисталык һәм тәртип сакларга;

-көнкүреш каты һәм эре габаритлы калдыкларны бары йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус контейнерларга һәм махсус майданнарга куярга.

124. Идарә итүче оешмалар түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

-көнкүреш каты калдыклары өчен контейнерлар, ә канализация үткәремәгән йортларга моннан тыш көнкүреш сыек калдыклары өчен жыйгычлар да куюны;

-расланган график нигезендә каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны чыгару;

-контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер майданчыкларын, аларга керү урыннарын чисталыкта һәм төзек хәлдә тоту;

-подъездларга керү юлларында эскәмияләр, чүп савытлары кую һәм аларны вакытында чистартып тору;

-тайгак урыннарын комлы-тозлы катнашмалар һәм (яки) махсус бозлавыкка каршы белән эшкәртү;

- яшел үсентеләрне һәм газоннарны саклау, квалификацияле карау;

-тышкы яктырту чараларының төзеклеген һәм караңгы төшү белән аларның кабызылуын тәмин итү.

125. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

-яфракларны, калдыкларның теләсә нинди төрләрән һәм чүп-чарны яндыру;

-хужалык майданыннан читтә керләр, киём-салым, келәмнәр һәм башка предметларны элү;

- контейнер майданчыкларына керү юлларын каплау;

-урам һәм юлларның машиналар йөри торган өлешенә, тротуарларга, газоннарга һәм яшел зоналарга контейнерлар (бункерлар) кую;

-билгеләнгән тәртипне бозып, йорт яны территорияләренең коймаларын үз белдеге белән урнаштыру;

-үз белдеге белән ишегалды корылмалары төзү;

-йорт яны территориясен металлолом, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары, төзелеш материаллары, шлак, көл башка житештерү һәм куллану калдыклары белән тутыру, әржәләр урнаштыру һәм саклау;

-юынтык сулар түгү, калдыклар һәм чүп ташлау;

-транспорт чаралары өчен түләүле автокуюлар оештыру;

-үз белдеге белән квартал эчендәге юлларны тимербетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар белән каплау;

-автомашиналарны юу, ягулык һәм май түгү, тавыш сигналларын, тормозлар һәм двигательләрне көйләү;

-кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган эшләр башкару;

-теләсә нинди сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре: палаткалар, киосклар, ларёклар, кече базарлар, павильоннар, жәйге кафелар, житештерү объектлары, автомобильләргә, көнкүреш техникасына, аяк киemenә вак ремонт ясау предприятиеләрен дә кертеп, шулай ук автокуюлар (кунакларныкыннан башка) урнаштыру;

-йорт яны территориясенә ишегалды эчендәге юлларыннан транспортның транзит хәрәкәтен булдыру;

-учак кабызу, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткөрү, мангаллар һәм ачык ут ярдәмендә ризык эзерләү өчен башка жайланмалар куллану.

126. Идарә итүче оешмалар түбәндәгеләрне тәмин итәргә тиеш:

-яшел үсентеләрне саклауны;

-жәен коры һава шартларында газоннарга, чәчәкләкләргә, агач һәм куаклыкларга су сиптерүне;

-төзелеш материаллары, ком, чүп, кар, боз китекләре урнаштырмыйча газоннарның саклануын һәм бөтенлеген;

- бары билгеләнгән тәртиптә килешенгән проектлар буенча агротехник шартларны саклап агач һәм куакларны яңадан утыртуны, юл челтәрен үзгәртү һәм жиһазлар урнаштыруны кертеп яңадан планлаштыруны .

127. Йорт яны территориясен төзекләндерү:

-һәр йорт хужалыгында , кагыйдә буларак, булырга тиеш:

-кер киптерү, киём, келәм, һәм көнкүреш предметларын чистарту өчен хужалык майданчыгы;

-оылар ял итә торган майданчык;

-балаларның жәйге һәм кышкы ялы өчен яшелләнделерелгән һәм кирәкле кече архитектур формалар белән жиһазландырылган балалар уен һәм спорт майданчыклары.

128. Әгәр участок территориясенә үлчәме мөмкинлек бирсә, участок чикләрендә этләргә йөртү өчен майданчык урнаштырырга мөмкин.

129. Йорт подъездлары каршындагы майданчыклар, машиналар һәм жәяүлеләр йөри торган юллар каты өслекле булырга тиеш. Каты өслек урнаштырылганда кар һәм яңгыр сулары агу мөмкинлеге каралырга тиеш.

130. Торак йортларда урнаштырылган жәмәгать билгеләнешендәге биналарга йортның торак өлешенән изоляцияләнгән керү юллары булырга тиеш, шул ук вакытта персонал транспортын калдыру урыны ишегалды территориясенән читтә урнашырга тиеш.

131. Торак йорт тәрәзәләре һәм фатирларга керү ишекләре урнашкан ишегалды ягыннан жәмәгать билгеләнешендәге биналар өчен материаллар, продукция төяү рөхсәт ителми. Төяүне торак йортларның тәрәзәсез арткы ягыннан, жир асты тоннельләренән яки юл ягындагы ябык дебаркадерлардан башкарырга кирәк.

132. Эчке квартал территориясенә автотранспорт чараларын кую кешеләрнең, шулай ук чистарту һәм махсус техниканың каршылыксыз хәрәкәтен тәмин итәргә тиеш.

Шәхси торак төзелеш территорияләрен җыештыру

133. Торак йорт хужалары жир участогында көндәлек җыештыру (шул исәптән кардан) үткәрәләр.

134.Рөхсәт ителми:

-йорт хужалыгы территориясенән кар эттереп чыгарырга, чүп ташларга, шлак чыгарырга, сыек көнкүреш калдыкларын түгәргә;

-автомобиль йөрү юлларына ишегалды территориясенән чистартылган кар һәм бозны этеп чыгарырга яки күчерергә;

-йорт хужалыгы территориясенән читтә яфрак һәм теләсә нинди калдык һәм чүпне яндырырга;

-йорт хужалыгына тоташа торган территориягә үз белдеге белән коймалар урнаштыру;

-янәшәдәге территорияне металлолом, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары, төзелеш материаллары, шлак, көл башка житештерү һәм куллану калдыклары белән тутыру;

-үз белдеге белән юлларны тимербетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар объектлар, корымалар һәм башка жайланмалар белән каплау;

-кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган эшләр башкару;

V. Территорияне төзеклөндөрү элементларына таләпләр

135. Территорияне төзеклөндөрүнең аерылгысыз компонентлары булып торган территория төзеклөндөрү элементлары гамәлдәге законнар таләпләренә туры китереп проект документациясендә эшләнәргә һәм каралырга тиеш.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияләрнең төзеклөндөрү элементларына проект документациясе мәдәни мирас объектларын саклау, файдалану, популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендә вәкаләтле органнар белән килештерелә.

Территорияне төзеклөндөрүнең озак һәм даими кулланылыштагы стационар элементлары, аларны кулдан күчәргә мөмкинлек бирми торган итеп беркетеләргә тиеш.

136. Төзеклөндөрү элементларын карап тотуны, аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертәп, төзеклөндөрү элементларының хужалары гамәлгә ашыра.

Яшеллөндөрү

137. Яшел үсентеләр территорияне төзеклөндөрүнең мәжбүри элементы булып тора.

Төзеклөндөрү буенча эшләр үткәргәндә булган яшел үсентеләрне максималь саклау мөһим.

138. Жирлек территориясендә яшеллөндөрүнең ике төре кулланылырга мөмкин: стационар - үсемлекләрне грунтка утырту һәм мобиль - үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазоннар һәм башкаларга) утырту.

Стационар һәм мобиль яшеллөндөрүне архитектур-ландшафт объектларын (газоннар, бакчалар, чәчәкләкләр, куаклар һәм агачлар утыртылган майданчыклар һәм б.ш.) рельефның табигый һәм ясалма элементларында, биналарның һәм корылмаларның түбәләрендә (түбә яшеллөндөрүе), фасадларында (вертикаль яшеллөндөрү) ясау өчен кулланалар.

139. Яшеллөндөрү объектларын карап тоту – яшел үсентеләрне һәм яшеллөндөрелгән территорияләрнең төзеклөндөрү элементларын карап тоту, күләмле корылмаларның конструктив элементларының зур булмаган деформацияләрен һәм ватылуларын төзәтү, шулай ук жәйге һәм кышкы вакытта күчмә кече формаларны жыештыру буенча эшләр комплексы.

140. Яшел үсентеләрнең хужалары түбәндәгеләргә бурычлы :

- яшел үсентеләрне саклауны һәм квалификацияле карауны тәмин итәргә;
- жәй көне һәм коры һава шартларында газоннарга, чәчәк түтәлләренә, агачларга һәм куакларга су сибәргә;
- газоннарның бөтенлеген һәм саклауны тәмин итәргә;
- яшеллөндөрү объектларында сулыклар булган очракта аларны чисталыкта тотарга һәм 10 елга бер тапкырдан да ким булмаган капитал чистарту эшләре үткәргә;

141. Яшеллөндөрелгән территорияләрдә рөхсәт ителми:

- яшеллөндөрү эшчәнлеген тәмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү өчен

билгелэнгән төзелешләрдән тыш башка төзелешләр алып бару;

-үз белдеген белән агач һәм куак утырту яки кисү, газоннарны һәм чәчәк түтәлләрен юк итү;

-агачларга һәм башка яшел үсентеләргә гамаклар, атынгычлар, турниклар, кер киптерү өчен баулар эләргә, агачларга реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыруга каралган реклама һәм мәгълүмат такталары һәм табличкалар, чыгарылма конструкцияләр, объектларга хәрәкәт юнәлеше күрсәткечләре, афишалар, белдерүләр, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмати тәэмин итү чаралары, баганалар тарттырмалары, коймалар, реклама такталары, электр чыбыклары, лампалар, чәнечкеле киртәләр беркетергә;

-елның кайсы вакытына карамастан стационар булмаган объектлар, шулай ук юл сервисы объектлары урнаштыру;

-төзелеш һәм башка материалларны, калдыкларны, чүпне, бозлавыкка каршы һәм башка агулы матдәләрен, шулай ук ком һәм бозлавыкка каршы реагентлар белән пычранган кар, боз кисәкләрен урнаштыру;

- яшелчә бакчасы итеп казу;

-газоннарда һәм чәчәк түтәлләрендә йорт хайваннарын йөртү;

-яфракларны, үләнне, ботакларны яндыру, шулай ук аларны су агу юлларына һәм башка суүткәргеч жайланмаларга салу;

-газоннарда себерелгән чүпне ташлау;

- учак кабызу, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткөрү, мангаллар һәм ачык ут ярдәмендә ризык эзерләү өчен башка жайланмалар куллану;

-агачларның кәүсәләрен сок, сумала алу өчен кисү, аларга механик жәрәхәтләр ясау;

-яшелләндерелгән территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрен, коймаларны, чүп савытларын, балалар һәм спорт жиһазларына зарар китерергә;

- агачларның тамырларын кәүсәсеннән 1,5 метрдан якин ераклыкта ачу һәм агачларның тамыр муентыкларын жир яки төзелеш калдыклары белән күмү.

Коймалар

142. Койма корылмалары төзекләндерүнең өстәмә элементы булып тора.

143. Коймалар түбәндәгеләр буенча аерылалар:

- билгеләнеше (декоратив, саклау, аларның кушылмасы);

- биекlege (тәбәнәк – 1,0 м га кадәр, урта – 1,1-1,7 м, биек – 1,8 – 3,0 м);

- материалы төре (металл, тимер-бетон һәм б.);

- үтә күренмәлек дәрәжәсе (үтә күренмәле, аркылы күренми торган);

- стационарлык дәрәжәсе (даими, вакытлы, күчмә);

Коймаларны проектлау аларның урыны, билгеләнешенә бәйле рәвештә гамәлдәге дөүләт стандартларына, сертификация үткән эшләнмәләр каталогына, индивидуаль проектлаштыру проектларына нигезләнеп башкарыла.

144. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен коймалауны әлеге

территориялар өчен билгелэнгән шәһәр төзелеше регламентлары нигезендә башкарырга кирәк.

Өслекләрнең япмалары

145. Өслекләрнең япмалары жирлек территориясендә куркынычсыз һәм уңайлы хәрәкәт итүне тәмин итә, шулай ук барлыкка килгән жирлек төзелешенең архитектур күренешен билгели.

Төзекләнדרү максатлары өчен түбәндәге төр япмалар билгеләнә:

-каты (капиталь) япмалар – шул исәптән асфальт-бетоннан, цемент-бетоннан, табиغый таштан ясала торган монолит яки жыелма япмалар;

-йомшак (капиталь булмаган) япмалар – табиغый яки ясалма коелучан материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит чәчмәләр, керамзит, резина валчыклары) ясала торган табиغый халәттәге, коры катнашмаларда, бәйләүче материаллар белән тыгызланган яки ныгытылган япмалар;

-газон япмалары – үлән капламын әзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буенча ясала торган япмалар ;

-катнаш япмалар – төрле япмалар кушылмасы (газонга батырылган рәшәткәле плитка яки газон рәшәткәсе, яки йомшак япма)

146. Япмалар төрен сайлауны аларның максатчан билгеләнешенә туры китереп гамәлгә ашырырга кирәк:

-катыларны – проектлау моментына гамәлдәге мөмкин булган соң чик авырлыкны, хәрәкәтнең характерын һәм составын, янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып;

- йомшакларны – аерым төр территорияләргә (шул исәптән балалар , спорт майданчыклары, этләргә йөртү майданчыклары, йөрү сукмаклары) төзекләндрәгәндә аларның үзенчәлекле сыйфатларын исәпкә алып;

- газон һәм катнаш япмаларны экологик яктан өстенрәк.

Каты төр япмалар ябыштыру коэффициенты коры халәттә 0,6 дан, юеш халәттә 0,4 тән ким булмаган кытыршы өслекле булырга тиеш.

Өслекләргә тоташтыру

147. Өслекләргә тоташтыру элементларына гадәттә төрле төр борт ташлары, пандуслар, басмаларны, баскычларны кертәләр.

Борт ташлары

148. Юл борт ташлары тротуар белән автомобиль юллары тоташкан урында юл өслегеннән кимендә 150 мм норматив биеклектә куела, юл япмалары өстенә ремонт ясау очрагында да сакланырга тиеш.

Автотранспортның газонга керүен булдырмас өчен, автомобиль юлы япмасының газон белән тоташкан урынында биегәйтелгән борт ташы кулланырга кирәк.

Жәяүлеләр коммуникацияләре япмасы газон белән тоташкан жирләрдә

кимендә 0,5 м аралыгында, газон өслегеннән кимендә 50 мм биеклеп бирә торган бакча борты урнаштырырга мөмкин, ул газонны саклый һәм япмага пычрак һәм үлән чүпләре элэгүне булдырмый, аның хезмәт итү срогын озынайта.

Жәяүлеләр зоналары территориясендә төрле типтагы япмалар тоташкан урыннарны ясау өчен табигый материаллар (кирпеч, агач, йомры ташлар, керамик борт һ.б.) файдаланырга мөмкин.

Басмалар, баскычлар, пандуслар

149. Жәяүле коммуникацияләренәң авышлыгы 60 промилле дән артык булганда баскычлар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм халык күп килә торган башка объектлар, инвалидлар һәм картлар йортлары урнашкан урыннарда төп жәяүле коммуникацияләрендә авышлыктар 50 промилле дән артса, мәжбүри рәвештә пандуслар белән тәмин итеп, басмалар һәм баскычлар күздә тотылырга тиеш.

Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 исәбендә кабул ителә.

Төшкәндә һәм менгәндә баскычларның беренче басма кырыйларын ачык контраст төстәге полосалар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Тышкы баскычларның бөтен басмалары бер марш чигендә киңлеге һәм биекlege бер төсле басмалар белән урнаштырыла.

Пандусны чикләүче конструкцияләр булмаганда, биекlege кимендә 75 мм һәм тоткычлары булган киртәләп торучы бортиклар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Пандус башланган һәм беткән урыннардагы юлның горизонталь участоклары әйләнә-тирә өслекләрдән аерылып торган текстура һәм төс белән эшләнә.

Баскычның яки пандусның ике ягыннан да 800-920 мм биекlegендәге түгәрәк яки турыпочмаклы, кул белән тоту өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм ераклыкта торучы тоткычлар куюны күз алдында тотарга кирәк.

Мәйданчыклар

150. Торак пункты территориясендә мәйданчыкларның түбәндәге төрләре урнаштырыла: балалар уйнау, өлкәннәр ял итү, спорт белән шөгыйльләнү, чүп жыю савытлары урнаштыру, этләрне йөртеп керү һәм дрессировкалау, автомобильләр кую өчен.

Регистрация үткән мәдәни мирас һәйкәлләрен саклау зоналары һәм аеруча саклана торган табигый территорияләр зоналары чикләрендә мәйданчыклар урнаштыруны һәйкәлләрне саклау, табигаттән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау буенча вәкаләтле органнар белән килештереп урнаштырырга киңәш ителә.

Йорт яны территорияләре, кагыйдә буларак, балалар уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәмин ителергә тиеш.

Балалар мәйданчыклары

151. Балалар мәйданчыклар төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар рәвешендә яки төрле яшьтәгеләрнең кызыксынулары буенча зоналарга аерылган комплекслы уен мәйданчыклары рәвешендә оештырылырга мөмкин.

Балалар майданчыгында территорияне төзөклөндөрү элементларының мәжбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслек япмаларының йомшак төрлөрә, майданчык өслегенә газонга тоташу элементлары, яшеллек, уен жайланмалары, эскәмияләр һәм чүп савытлары, яктырту жиһазлары.

Торак йортларның һәм жәмәгать биналарының тәрәзәләреннән балалар майданчыклары чикләренә кадәр ара мәктәпкәчә яшәтәге балаларныкы 10 м дан ким, кече һәм урта яшәтәге балаларныкы – 20 м дан ким, комплекслы уен майданнарыныкы – 40 м дан, спорт-уен комплексының – 100 м дан ким булмашка тиеш.

Балалар уен майданчыклары контейнер майданчыкларыннан 20 м дан да кимрәк булмаган ераклыкта урнашкан булырга тиеш.

152. Балалар майданчыклары:

-жәйге вакытта тигезсезлекләргә ком сибүле планировкасы булырга тиеш;

-иртәнге вакытта себереләргә һәм юешләнеләргә тиеш;

-буялган булырга тиеш, майданчыктагы коймалар һәм корылмалар елга бер тапкырдан ким булмаганча буялырга тиеш, ә ремонт - кирәк булганда;

-транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, автомобиль юлларыннан, борылыш ясау майданчыкларыннан, кунак машиналар тору урыныннан, калдыклар өчен контейнерлар кую майданчыкларыннан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлы саклауга кую участокларыннан изоляцияләнгән булырга тиеш.

Травматизм очраklarын булдырмау өчен балалар майданчыкларында жирдән чыгып торган тамырларның яки асылынып торган ботакларның, жир өстендә иске, киселгән жиһазларның (баганалар, фундаментлар) калдыклары, жиргә күмелмәгән металл жайланмалар (кагыйдә буларак, турникларның, таганнарның) булмашка тиеш.

Янәшә торучы территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар майданчыклары территорияләрендә эшләр алып бару һәм төзелеш материалларын урынлаштыру рөхсәт ителми.

Яктырту жиһазлары, кагыйдә буларак, майданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш.

Яктырту жиһазларын 2,5 м дан да кимрәк биеклектә куярга рөхсәт ителми.

Уен жиһазларын урнаштыру куркынычсызлыкның норматив параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

153. Балалар майданчыкларын карап тоту һәм аларда куркынычсызлыкны тәмин итү өчен жаваплылык аларны карап торуны гамәлгә ашыручы затларга йөкләнә.

Спорт майданчыклары

154. Спорт майданчыклары халыкның яшә буенча барлык төркемнәре өчен физкультура һәм спорт белән шөгыйльләну өчен билгеләнгән.

Спорт майданчыгында территорияне төзөклөндөрү элементларының мәжбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслек япмасының йомшак яки газон төрлөрә (жәйге вакытта), спорт жиһазлары.

Спорт майданчыклары яшеллэндерелэлэр һәм сеткалы киртэлэр белән белән киртэләнэлэр. Яшеллэндерү майданчыкның периметры буенча урнаштырыла, вертикаль яшеллэндерү кулланырга мөмкин. Киртэлэрнең биекlege 2,5-3 м, майданчыкларның бер-берсенә тоташкан урыннарында кимендә 1,2 м.

Спорт жиһазлары спорт һәм физкультура майданчыкларында яки махсус жиһазландырылган жәяүлелэр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) рекреацияләр составында урнаштырыла. Спорт жиһазлары махсус физкультура снарядлары һәм тренажёрлары сыйфатында завод эшләнмәләре дә, шулай ук травма алуны булдырмый торган итеп (ярыклар, тишекләренң булмавы һ.б.) өслеге махсус эшкәртелгән бүрәнәләрдән һәм бруслардан эшләнәргә дә мөмкин.

Урнаштырганда сертификация алган жиһазлар каталогларына таянып эш итәргә кирәк.

Ял итү майданчыклары

155. Торак төзелеше территориясендә өлкән буын кешеләренә тыныч ял итү һәм өстәл уеннары өчен билгеләнгән ял майданчыклары оештыру мөмкин.

Торак йортларның тәрәзәләреннән ял итү майданчыкларының чикләренә кадәр ара 10 м дан ким булмаска тиеш, шаулы өстәл уеннары майданчыкларына кадәр – 25 м дан ким булмаска тиеш.

Ял майданчыгында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге: каты өслек төрләре, газонлы майданчык өслеген тоташтыру элементлары, яшеллэндерү, ял итү өчен эскәмияләр һәм өстәлләр, чүп савытлары (һәр эскәмия янында кимендә берәр), яктырту жиһазлары.

Майданчык өслеген плитка түшәү рәвешендә проектларга тәкъдим ителә. Ял итү майданчыклары һәм балалар майданчыклары бергә булганда балалар уеннары зонасында каты өслек урнаштыруга юл куймаска киңәш ителә.

Парклар территорияләрендә үлэндә ял итү өчен майданчыклар оештырылырга мөмкин.

Этләр йөртү өчен майданчыклар

156. Этләрне йөртү өчен майданчыклар вәкаләтле органнар белән билгеләнгән тәртиптә килешенгән урыннарда урнаштырыла.

Этләрне урамда йөртү майданчыгы территориясендә төзекләндерү элементлары исемлеге: төрле өслек төрләре, коймалар, эскәмияләр, чүп савытлары, эскрементларны утилләштерү өчен контейнер, яктырту жайланмалары һәм мәгълүмати жиһазлар. Периметр буенча яшеллэндерү тәкъдим ителә.

Этләрне йөртү өчен майданчыклар микрорайонның һәм торак районның гомуми файдалану территорияләрендә яшел зоналардан читтәге буш урыннарда, метрополитен линияләренң техник зоналарында һәм гомумжирлек магистральләрендә, 110 кВт көчәнәштән артык булмаган электр тапшыру линияләре астында, беренче һәм икенче поясларны су белән тәмин итү чыганакларының санитар зонасыннан читтә урнаштырылырга тиеш.

Торак билгеләнәшәндәге территорияләрдә урнашкан майданчыклар зурлығы 400-600 кв.м чикләрендә кабул ителә, башка территорияләрдә – 800 кв.м га кадәр,

барлыкка килгән төзелеш шартларында булган территориаль мөмкинлекләрдән чыгып, майданчыкларның зурлыгын киметергә мөмкин.

Майданчык чигеннән торак һәм жәмәгать биналары тәрәзәләренә кадәр ара 25 м дан ким булмаса тиеш, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт майданчыклары, ял майданчыкларына кадәр ара 40 м дан ким булмаса тиеш.

Майданчык коймасы, кагыйдә буларак, биекlege 1,5 м дан ким булмаган жиңел металл челтәрдән эшләнә. Койманың элементлары һәм секцияләре, аның аскы кыры һәм жир арасындагы ераклык хайванга майданчыктан чыгу яки үзенә травма ясау мөмкинлеген бирмәскә тиеш.

Майданчык территориясендә майданчыктан файдалану кагыйдәләре язылган мәгълүмати стенд урнаштырылган булырга тиеш.

157. Йорт хайваннарының хужалары үз хайваннарының экскрементларын мөстәкыйль жыештыру һәм утильләштерү эшен башкаралар.

Хайваннарның хужалары үзләренең хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмый калырга, шулай ук тирә-юньдәгеләр өчен санитар нормалары нигезендә тынычлыкны тәэмин итәргә, гамәлдәге санитар-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

Автомобильләр кую майданчыклары

158. Жирлек территориясендә түбәндәге төр майданчыклар урнаштырыла: автомобильләргә кыска вакытлы һәм озак саклау майданчыклары.

Автотранспорт чараларын кыска вакытлы һәм озак саклау участкаларында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге: өслекнең каты төрләре, өслекләргә тоташтыру элементлары, коймалар, чүп савытлары яки чүп өчен кече контейнерлар, яктырту жиһазлары, мәгълүмат жиһазлары (күрсәткечләр).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыннарына керү юллары жәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән кисешергә тиеш түгел.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыны аша жәяүлеләргә транзит юлларын оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыны калган территориядән киңлеге 3 м дан да ким булмаган яшел үсентеләр полосасы белән аерылырга тиеш.

Кече архитектура формалары

159. Кече архитектура формаларын урнаштыру төзелеш, биналарны һәм корылмаларны реконструкцияләү, һәм капитал ремонтлау проект документларының “Төзекләндерү” бүлегендә, шулай ук төзекләндерү яки эскиз тәкъдимнәре проектлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларыннан файдаланырга киңәш ителә. Тарихи төзелешләр, жирлекнең үзәге, торак пунктның күп функцияле үзәкләр һәм зоналар өчен кече архитектура формалары шәхси проект эшләнмәләрен нигезендә башкарылырга тиеш.

160. Кече архитектура формаларына карата таләпләр:

-архитектура һәм ландшафт тирәлегенәң характерына, территорияне төзекләндерү элементларына туры килү;

-материалларның югары декоратив һәм эксплуатацияләү сыйфатларына ия булуы, аларны тышкы мохит йогынтысын исәпкә алып озак вакыт дәваманды саклануы;

-конструкцияләренәң, ышанычлылыгы, куркынычсызлыгы.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

161. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан матур булырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары, оешма турында элмә такталардан һәм аның режимы турында табличкалардан тыш, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә һәм аңа тулысынча туры китерелеп урнаштырыла һәм эксплуатацияләнә.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларының хужалары аларның торышын күзәтеп торырга, тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урыннарын вакытында ремонтларга һәм жыештырырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларын аларга реклама яки мәгълүмати хәбәр язмыйча урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырына зыян китерү, шулай ук тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чараларын полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән каплау рәхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмати конструкция хужасы территория төзекләндерүне һәм (яки) фасадның тышкы күренешен монтаждан (сүтүдән) соң өч көн эчендә торгызырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары, аларның фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә сүтелергә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштырганда корылмаларга һәм объектларның бизәлешенә зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклыгын, һәм тотрыклылыгын киметү рәхсәт ителми.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәге төрләрдә булырга мөмкин:

- дивар конструкциясе;
- декоратив панно;
- консоль конструкциясе;
- түбә конструкциясе;
- витрина конструкциясе;
- оешма элмә тактасы;
- режим турында табличка;
- модульле конструкция;
- стела;
- щит конструкциясе;
- флаgly композиция;

- махсус конструкция.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр:

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, эзерләү һәм урнаштыру Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турында төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, Россия Федерациясе законнары таләпләренә, аларны саклау һәм куллану таләпләренә туры китереп гамәлгә ашырылырга тиеш;

Тышкы мәгълүмат чараларында мәгълүмат Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт теле турындагы закон таләпләрен үтәп урнаштырылырга тиеш;

Ике һәм аннан да күбрәк тел куллану очрагында текстлар эчтәлеге һәм техник бизәлеше буенча тәңгәл булырга, дәрәс һәм аермачык башкарылырга тиеш тиеш.

Гражданнарның белдерүләрен, мәдәни һәм спорт чаралары турында афишаларны урнаштыру

162. Белдерүләрен, мәдәни һәм спорт чаралары турында афишаларны гражданнар күпләп жыела торган урыннарда һәм жәяүлеләр күп йөри торган зоналарда бары тик махсус тумбаларда, щитларда һәм стендларда урнаштыру рәхсәт ителә.

Белдерүләр өчен стендлар аерым торучы объектлар рәвешендә яки биналарга яки корылмаларга беркетелә торган щитлар рәвешендә урнаштырылырга мөмкин.

VI. Коммуникацияләренә төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләре башкаруга төп таләпләр

163. Грунтны актару яки юл катламнарын ачу (жир асты коммуникацияләрен сузу, реконструкцияләү яки ремонтлау, свай һәм шпунтка кагу, электр тапшыру линияләре, элемент баганаларын урнаштыру (алмаштыру), яктырту баганалары, грунтны планлаштыру, инженерлык эзләнүләре вакытында һәм башка эшләр) белән бәйлә эшләр вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән язма рәхсәт (жир эшләрен башкаруга ордер) булганда гына башкарыла.

164. Жирлек территориясен төзекләндерү белән бәйлә жир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм үткәрү тәртибе, жир эшләрен башкаруга ордер ясау һәм алу муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләре нигезендә башкарыла.

165. Яшел үсентеләрне бетерү яки күчереп утырту кирәк булганда, билгеләнгән тәртиптә Башкарма комитетның боерыгын алырга һәм яшел үсентеләрне алып ташлау яки күчереп утырту эшләрен башкарырга кирәк.

166. Жирлек юллары буенча хәрәкәтне вакытлыча чикләү яки туктату, мәжбүри рәвештә юлның ике ягында заказчылар һәм эш башкаручылар, эшнең сроклары, әйләнәп үтү маршрутлары турында кирәкле барлык мәгълүматны үз эченә алган мәгълүмат щитын урнаштырып, вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән рәхсәт нигезендә гамәлгә ашырыла. Күрсәтелгән щитның формасы һәм эчтәлеге рәхсәт

бирү буенча муниципаль хезмэт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

167. Яраклылык вакыты чыккан ордерлар буенча башкарылса, коммуникацияләрне төзү, ремонтлау һәм реконструкция вакытында башкарылган жир эшләре үзбелдекле дип таныла.

VII. Уңайлы мохиткә махсус таләпләр

168. Торак мохитен, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын төзекләндерүне проектлаганда өлкән яшьтәге кешеләр һәм инвалидлар өчен уңайлы мохиттән файдалану мөмкинлеген, әлеге объектларны картлар һәм инвалидлар хәрәкәтенә булыша торган элементлар һәм техник чаралар белән тәмин итүне күздә тотарга тәкъдим ителә.

Өлкән яшьтәгеләр һәм инвалидлар хәрәкәтенә ярдәм итә торган техник чараларны проектлау, төзү, урнаштыруны расланган проект нигезендә заказчы тарафыннан яңа төзелеш вакытында башкарырга тәкъдим ителә..

VIII. Йорт хайваннары һәм кошларны карап тоту

169. Йорт хайваннарын һәм кош-кортларны карап тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш. Йорт хайваннары һәм кошлар китергән зыян өчен гамәлдәге Россия Федерациясе законнары билгеләгән тәртиптә аларның хужалары жаваплы.

170. Йорт хайваннары хужалары үз хайваннарының экскрементларын мөстәкыйль рәвештә жыештыруны һәм утильләштерүне башкаралар.

171. Авыл хужалыгы терлекләрен (сыер, сарык, кәжә, дунгызлар һәм башкалар) һәм кошларны асрау авыл жирлегендә яшәүчеләргә йорт яны участоклары булган шәхси йорт территориясендә рөхсәт ителә.

172. Продукция бирүче хайваннар (мөгезле эре терлек, кәжәләр, сарыклар, дунгызлар, атлар) гражданның – хайваннарның хужаларының яшәү урыны буенча ветеринар оешмаларында биркалау юлы белән мәжбүри теркәләргә һәм ел саен кабат теркәлү узарга тиеш.

173. Йорт хайваннарын көтү жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән көтү урыннарында хужасы күзәтүе астында яки аның кушуы буенча башка затның күзәтүе астында рөхсәт ителә.

174. Йорт хайваннарын 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр урамда йөртү рөхсәт ителә. Башка вакытта урамда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәмин итү чаралары күрергә тиеш.

175. Өч айга кадәрге эт балаларын һәм кечкенә этләргә (әгәр алар махсус сумкада (контейнерда) яки аларны урамда йөртүче зат кулында булса) йөртү очрактарыннан тыш, этләргә урамда йөртү, чылбыр (этне тотып торучы бүтән җайланма), муенчак һәм борынчак кулланып башкарылырга тиеш. 2014 нче елның 7

нче мартыннан 16-ЗРТ номерлы “Татарстан Республикасында йорт хайваннарын тотуның аерым мәсьәләләре турындагы” Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә теркәлгән этнең муенчагында аның идентификация номеры күрсәтелергә тиеш. Этләрне бәйдән ычкындырып йөртү торак пунктлардан читтә, шулай ук мондый йөртүне рөхсәт итүче билгеләр куелган урыннарда рөхсәт ителә.

176. Йорт хайваннары һәм кошлары тарафыннан тротуарларның, урамнарның, паркларның, газоннарның, балалар мәйданчыклары, скверларның, мәйданнарның, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратуга хужалары юл куймаска тиеш. Эт, мәчеләр һәм башка вак хайваннарны урамда йөрткәндә, хужасы аларның мәйданчыклардагы чүп контейнерларына ташланырга тиешле табигый яшәеш калдыкларын тулысынча жыюны тәмин итә торган кирәк-яраклары булырга тиеш.

177. Этләрне бәйдән махсус йөртү урыннарында гына ычкындырырга ярый. Махсус билгеләнгән мәйданчыклар булмаганда, жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган бушлыкларда, сөзәкләрдә йөртергә рөхсәт ителә.

178. Этләрне өйрәтү (дрессировка) бары тик яхшылап коймаланган мәйданнарда яки жирлек территориясеннән читтә башкарыла ала.

179. Йорт хайваннарын юл буйлап бары тик тәүлекнең якты вакытында һәм юлның уң ягына якинрак итеп куып алып барырга мөмкин. Йорт хайваннарын асфальт түшәлгән юл буенча грунт юллары һәм сукмаклар булмаганда гына йөртергә мөмкин.

180. Урамда йорт хайваннарын караучысыз калдырганда, хайваннарның хужалары яшел үсентеләргә килгән зыянны һәм зағонда тоту чыгымнарын түлиләр.

181. Йорт кәжәләре бары йорт яны территориясе эчендәге зағоннарда яки хужалары күзәтүе астында көтүлекләрдә асралырга тиеш.

182. Рөхсәт ителми:

- малларны балалар һәм спорт мәйданчыкларында, пляжларда, мэгариф һәм медицина оешмалары территорияләрендә йөртү;

- йорт хайваннарын гражданның күпләп ял итү урыннарында урнашкан пляжларда йөртү һәм аларны сулыкларда коендыру;

- тыючы язучы булганда хайваннарны оешмаларга керту;

- хайваннар һәм кошларны торак пункт территорияләренә караучысыз чыгарырга;

- алкоголь, наркотик һәм токсикологик исереклек хәлендәге затлар, шулай ук яше һәм сәламәтлеге аркасында хайваннарның хәрәкәтен контрольдә тоталмаган һәм йөртү вакытында аларның агрессиясен булдырмый кала алмаган затларга хайваннарны йөртергә;

- 14 яше тулмаган затларга, кечкенә этләрне йөртүне исәпкә алмаганда, этләрне урамда йөртергә;

- йорт хайваннарын һәм кошларын балкон, лоджияләрдә, торак йортларның гомуми файдалану урыннарында (чиктәш фатирлар коридорлары, баскыч, чарлак, подвал һәм башка ярдәмче биналарда) даими асрау;

- йорт хайваннарының жирлек территориясендә моның өчен билгеләнгән урыннардан тыш жирләрдә, махсус чаралар үткөрү урыннарыннан тыш (күргәзмә) булуы.

183. Йорт хайваннарының кошлары хужаларының бурычлары:

-хайван авыруларын кисәтү, терлекчелек продуктларының ветеринария-санитария таләпләренә җавап бирүен тәэмин итү, әйләнә-тирә мохитнең терлекчелек калдыклары белән пычрануына юл куймау, шулай ук ел саен янадан теркәлү чорында мәҗбүри дөвалау-профилактика чараларын күрү;

-хайваннарның асралу урынын даими контрольдә тоту;

-хайваннарның чирләгән һәм күпләп үлгән, үзләрен сәер тоткан очрагында кичекмәстән ветеринария оешмаларына хәбәр итәргә. Алар килгәнче авыру хайваннарны аерып ябарга;

-ветеринария белгечләре таләбе буенча диагностика тикшеренүләре үткөрү, саклану прививкалары ясау һәм дөвалау профилактика эшләре өчен хайваннарны тапшыру.

184. Үлгән терлекләрне күмү махсус билгеләнгән урында специальләшкән оешма тарафыннан башкарыла.

185. Үз территорияләрендә каравыл этләре тоткан оешмалар бурычлы:

-этләрне гомуми нигезләрдә теркәргә;

-этләрне ныклы бәйдә тотарга;

-килүчеләрнең хайваннар янына үтү мөмкинлеген булдырмау;

- этләрне яхшылап коймаланган территориядә эш беткәннән соң гына яки территориягә кергәндә кисәтү язуы булган, гомуми файдаланудагы территориядән аерып коймаланган очракта гына бәйдән ычкындырырга;

186. Жәмәгать урыннарында булган күзәтүчесез хайваннар тотып алынырга тиеш.

187. Күзәтүчесез хайваннарны тотып алу жирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү буенча специальләшкән предприятие яки башка зат тарафыннан башкарылырга мөмкин.

188. Караучысыз хайваннарны тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру хайваннарга карата кешелекле мөнәсәбәт һәм иҗтимагый эхлак нормаларын үтәү принципларынна нигезләнеп башкарыла.

189. Рөхсәт ителми:

-суд карарыннан башка фатирлар һәм шәхси йортлар территорияләреннән хайваннарны тартып алу;

-кибет, аптека, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре һ.б. янында этләрне бәйдән ычкындыру;

- ветеринар кинәшеннән башка алдавычлар һәм башка аулау чаралары куллану.

IX. Кагыйдәләр үтәлешен контрольдә тоту

190. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар жирлек территориясен төзекләндерү буенча әлегә Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләргә үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

191. Әлегә кагыйдәләргә бозган өчен административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы Кодексы нигезендә (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларында каралган нормаларны һәм

кагыйдэлэрне үз эченэ алган, аларны үтэмэгэн өчен административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе Кодексы нигезендэ жаваплылык билгелэнгэн нигезлэмэлөрдөн тыш) жаваплылыкка тартыла.

192. Төзеклөндөрү өлкөсөндөгө закон талөплөрөн һәм муниципаль хокукый актларны үтэмэгэн өчен жаваплылыкка тарту элөгө талөплөрне үтөүдөн һәм ясалган житешсезлеклөрне бетерүдөн азат итми.